

Kobieta uczona
La Femme de science
A Woman of science

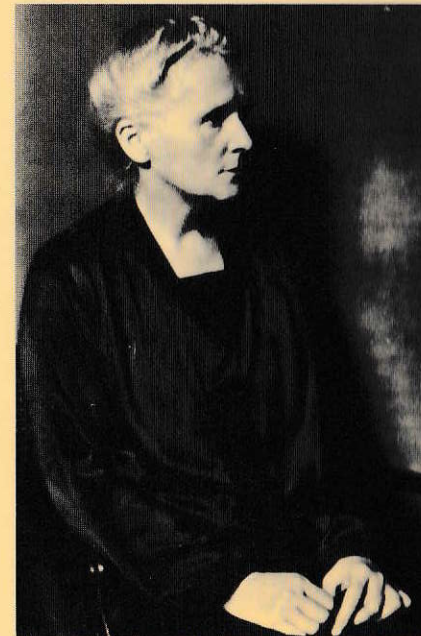
Maria Skłodowska-Curie

Maria Skłodowska-Curie

Kobieta uczona

La Femme de science

A Woman of science

L'ORÉAL
POLSKA

Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie mieści się w Warszawie, przy ul. Freta 16, w domu, w którym przyszła na świat wielka uczona. W muzeum gromadzone są fotografie, dokumenty, listy i pamiątki rodzinne oraz dokumentacja poświęcona chemikom polskim. Muzeum prowadzone jest przez Polskie Towarzystwo Chemiczne.

Le musée Marie Skłodowska-Curie se trouve à Varsovie, 16 rue Freta, dans la maison où est née la grande savante. Le musée a une collection des photos, des documents, des lettres et des souvenirs de famille ainsi que de la documentation concernant les chimistes polonais. Le Musée est tenu par L'Association Chimique Polonaise.

The Maria Skłodowska-Curie Museum is situated at Freta 16 in the house where the great scientist was born. The museum holds a collection of photos, documents, letters, family souvenirs and records devoted to Polish chemists. The museum is run by the Polish Chemical Society.

Maria Skłodowska-Curie

Archiwum Polskiej Akademii Nauk ma swoją siedzibę w Pałacu Staszica, w Warszawie, przy ul. Nowy Świat 72. Archiwum PAN gromadzi akta Akademii i spuścizny uczonych polskich oraz posiada zbiór medali o tematyce naukowej. Wśród korespondencji znajduje się kilkanaście listów Marii Skłodowskiej-Curie.

Le siège des Archives de L'Académie Polonaise des Sciences se trouve au Palais Staszic, à Varsovie, 72 rue Nowy Świat. On y réunit des dossiers de L'Académie ainsi que les œuvres des scientifiques polonais. Les Archives ont une collection des médailles remis aux scientifiques et une quinzaine de lettres originales de Marie Skłodowska-Curie.

The archives of the Polish Academy of Sciences are situated in the Pałac Staszica, in Warsaw, at Nowy Świat 72. The Polish Academy of Sciences stores all its files and records as well as a legacy left by generations of Polish scientists. It is also in the possession of a collection of scientific medals. Amongst the letters there, there are over a dozen letters belonging to Marii Skłodowska-Curie.

Od 2000 r. L'Oréal Polska przy wsparciu Polskiego Komitetu do spraw UNESCO przyznaje roczne stypendia 5 młodym Polkom prowadzącym badania w dziedzinach biologiczno-medycznych. W ojczyźnie wielkiej uczonej Marii Skłodowskiej-Curie gest w kierunku kobiet naukowców nabiera szczególnego znaczenia. Stypendia ufundowane przez L'Oréal Polska są inicjatywą lokalną. Źródłem inspiracji jest międzynarodowa umowa „For Women in Science” zawarta w Paryżu między L'Oréalem i UNESCO.

29.09.1999 r. L'ORÉAL i UNESCO zdecydowały „poprzez wspólną, zharmonizowaną współpracę, wdrażać projekty, które mają na celu poprawę sytuacji kobiet, w skali międzynarodowej, a w szczególności pomoc w badaniach naukowych.” Porozumienie to zapoczątkowało inicjatywę, która wspiera udział kobiet na wszystkich poziomach życia naukowego. Pomysł przyznawania Międzynarodowych Nagród i Stypendiów zrodził się ze wspólnej chęci popierania roli kobiet w rozwoju i dzieleniu się wiedzą, oraz pragnienia, aby badania naukowe miały wpływ na poprawę warunków życia i dobrobyt.

Książkę „Maria Skłodowska-Curie Kobieta uczona”, wydaną z okazji 100 rocznicy przyznania jej Nagrody Nobla oraz stypendiów L'Oréal Polska, dedykujemy polskim kobietom naukowcom.

Warszawa, grudzień 2003

Dès l'an 2000 L'Oréal Polska avec le soutien de la Commission Nationale pour l'UNESCO accorde des bourses annuelles à 5 jeunes Polonaises qui font des recherches dans les domaines des sciences de la vie. Dans le pays natal de la grande chercheuse Maria Skłodowska-Curie ce geste envers les femmes scientifiques prend une signification toute particulière. Les bourses décernées par L'Oréal Polska sont une initiative nationale, inspirée par l'accord international « For Women in Science » signé à Paris entre L'Oréal et l'UNESCO.

En signant la convention de partenariat For Women in Science avec l'UNESCO, le 29.09.1999, L'ORÉAL s'est engagé, « par des voies d'une coopération conjointe et concertée, à réaliser des projets communs au bénéfice de la situation des femmes à l'échelle internationale et de leur activité scientifique en particulier ». Cet accord vise à encourager la participation des femmes à tous les niveaux des sciences: Les Prix et les Bourses sont nés d'une volonté commune de s'engager en faveur du rôle des femmes dans le développement et le partage des connaissances, afin que la recherche scientifique participe à l'amélioration des conditions de vie et du bien-être de tous.

Le livre « Maria Skłodowska-Curie La Femme de Science », sort à l'occasion du 100ème anniversaire de son prix Nobel et des bourses L'Oréal Polska. Il est dédié aux chercheuses polonaises.

Varsovie, décembre 2003

Since 2002 L'Oréal Polska with the support of the Polish National Commission for UNESCO has been granting yearly fellowships for 5 young Polish women researchers in the life sciences. In the homeland of the great scientist Maria Skłodowska-Curie this gesture towards women in science is particularly significant. The fellowships funded by L'Oréal Polska are a national initiative that are inspired by the international L'Oréal and UNESCO "For Women in Science" partnership.

On September 29, 1999, L'ORÉAL and UNESCO formed a partnership "through mutual, concerted cooperation, to carry out joint projects which would benefit the situation of women on an international scale in general and in their scientific work in particular". This agreement launched an initiative that encourages the participation of women in all levels of science. The international Awards and Fellowships program was born of a common wish to focus on the role of women in the development and sharing of knowledge, underscoring the desire to see scientific research devoted to human health and well being.

The book "Maria Skłodowska-Curie A Woman of Science", is being published in commemoration of the 100th anniversary of her Nobel Prize and the L'Oréal Polska fellowships, are dedicated to Polish women in science.

Warsaw, December 2003

Maria Skłodowska-Curie

„Jest to taka niewielka, zwykła historia. Urodziłam się w Warszawie, w rodzinie profesorskiej. Wyszłam za mąż za Piotra Curie. Miałam dwoje dzieci. Dzieło moje naukowe wykonałam we Francji” – tak pisała o swoim życiu Maria Skłodowska-Curie.

Ta niewielka, zwykła historia rozpoczęła się 7 XI 1867 r. w Warszawie, przy ul. Freta 16 (1). Tam właśnie przyszła na świat Maria Salomea Skłodowska, piąte dziecko Bronisławy i Władysława Skłodowskich (2). Rodzice pochodzili ze stanu szlacheckiego. Matka, z domu Boguska, legitymowała się herbem Topór, ojciec – Dołęga. W rodzinie kultywowano tradycje patriotyczne, wielu przodków brało udział w ruchach narodowowyzwoleńczych i powstaniach. Maria wzrastała w głębokim poszanowaniu ojczyznego języka, historii i kultury polskiej.

Jej dzieciństwo i młodość przypadają na lata rusyfikacji Polski. To był czas terroru, prześladowań, egzekucji i zsyłek na Sybir. Atmosfera braku niepodległości wycisnęła na niej niezwykle silne piętno.

1867

« C'est une petite histoire toute simple. Je suis née à Varsovie, dans une famille de professeurs. J'ai épousé Pierre Curie. J'ai eu deux enfants. J'ai réalisé mon œuvre scientifique en France » – c'est ainsi que Marie Skłodowska-Curie décrivait sa vie.

Cette petite histoire toute simple commença le 7 Novembre 1867 à Varsovie, au 16, rue Freta (1). C'est là que vint au monde Maria Salomea Skłodowska, cinquième enfant de Bronisława i Władysław Skłodowski (2). Ses parents étaient de la petite noblesse. Sa mère, dont le nom de jeune fille était Boguski, avait pour blason Topór, son père – Dołęga. Les traditions patriotiques étaient très cultivées dans la famille, de nombreux ancêtres ayant participé aux mouvements libérateurs et aux insurrections. Maria était élevée dans un esprit de profond respect pour la langue, l'histoire et la culture polonaise.

Son enfance et sa jeunesse se sont écoulées à l'époque de la russification de la Pologne. Ce fut le temps de la terreur, des répressions, des exécutions, et des déportations en Sibérie. Le manque d'indépendance du pays a eu une grande influence sur elle.

"This is a modest, ordinary story. I was born in Warsaw, into a family of teachers. I married Pierre Curie. I had two children. I accomplished the scientific work of my life in France." This is what Maria Skłodowska-Curie wrote of her life.

This modest, ordinary story had its beginning in Warsaw at 16 Freta Street on November 7th 1867 (1). This is where Maria Salomea Skłodowska, daughter of Bronisława and Władysław was born (2). The parents were both of noble origin. The mother, whose maiden name was Boguska bore the Topór coat of arms, the father the Dołęga coat of arms. The family was true to patriotic values; many ancestors had taken part in the patriotic freedom movement and in various uprisings. Maria was raised and taught great respect for the Polish language, Poland's history and culture.

Her childhood and adolescence came at the time of Poland's oppression by the Russians. This was a time of terror and persecution, of executions and deportations to Siberia. This lack of independence influenced her very strongly.

ra
e.
iat
e-
e,
iu
ir.

2.

1.

e.
e.
u
la
is
x
r,
e

.
a
e
s
s
l

Rodzina wyprowadza się do mieszkania przy ul. Nowolipki 11, gdzie Władysław Skłodowski obejmuje stanowisko podinspektora II Warszawskiego Męskiego Gimnazjum. Jego żona prowadząca jedną z najlepszych szkół dla dziewcząt w ówczesnej Warszawie, przy ul. Freta 16 (1), przestaje pracować, wyjeżdża na leczenie gruźlicy do Austrii i Francji. Ojciec uczył fizyki i matematyki, mówił kilkoma językami, czytywał literaturę piękną, sam także pisał wiersze.

Maria w wieku 6 lat rozpoczyna naukę na pensji przy ul. Freta 16.

La famille déménage au 11, rue Nowolipki, où Władysław Skłodowski prend le poste de sous-inspecteur du 11ème gymnase masculin de Varsovie. Son épouse qui gérait une des meilleures écoles pour jeunes filles à Varsovie, au 16, rue Freta (1) arrête de travailler et se rend soigner la tuberculose en Autriche et en France. Le père de Maria enseignait la physique et les mathématiques, parlait plusieurs langues, aimait les belles lettres et même écrivait des poèmes.

A l'âge de 6 ans, Maria entre en pensionnat pour demoiselles, 16 rue Freta.

The family moved to an apartment at 11 Nowolipki Street, where Władysław Skłodowski was appointed deputy headmaster at II Warszawskie Męskie Gimnazjum (a high school for boys). His wife, headmistress at one of the best schools for girls in Warsaw at that time, 16 Freta Street (1), quit her job and left for Austria and France to receive tuberculosis treatment. The father taught physics and mathematics, spoke several languages, read literature and wrote poetry.

At the age of six Maria started her education at home, 16 Freta street.

1868

Maria Skłodowska-Curie

Później Maria kontynuuje naukę na pensji panny Jadwigi Sikorskiej. Szkoła ta mieściła się u zbiegu ulic Marszałkowskiej i Królewskiej w Warszawie (1).

Gdy Maria ma 9 lat, umiera na gruźlicę jej matka. Dziewczynka zostaje sama z ojcem i z rodzeństwem: Bronisławą, Heleną i Józefem. Przenosi się do rosyjskiego III Żeńskiego Gimnazjum Rządowego przy Krakowskim Przedmieściu 38 (2). Szkołę tę, chociaż rosyjską, wybrał Władysław Skłodowski, ponieważ dawała świadectwo uprawniające do dalszej nauki. Nieprzypadkowy jest również rok, w którym Maria zaczyna się uczyć. Po śmierci matki ojciec chciał postawić przed córką szczególnie trudne zadanie, aby w ten sposób pomóc jej dojść do siebie po tak bolesnej stracie.

Maria Skłodowska ma 15 lat, gdy ze złotym medalem kończy Gimnazjum Rządowe (3, 4).

Maria Skłodowska-Curie

Maria poursuit son éducation au pensionnat de Mlle Jadwiga Sikorska. Cette école se trouvait au coin des rues Marszałkowska et Królewska à Varsovie (1).

A l'âge de 9 ans, Maria perd sa mère, emportée par la tuberculose. La fillette reste seule avec son père, ses sœurs Bronisława et Helena, et son frère Józef. Elle change d'école pour aller dans le IIIème Gymnase Public Féminin russe au 38, rue Krakowskie Przedmieście (2). C'est son père, Władysław Skłodowski, qui a choisi cette école, car quoi que russe, elle permettait de poursuivre l'éducation. Ce n'est pas par hasard que Marie commence son éducation cette année-là. Après le décès de sa mère, le père a voulu faire relever à sa fille un défi particulièrement difficile, afin de l'aider à récupérer après cette perte douloureuse.

Maria Skłodowska a 15 ans quand elle sort du Gymnase Public avec une médaille d'or (3, 4).

Maria continued her education in a private school run by Jadwiga Sikorska. The school was situated at the intersection of Marszałkowska and Królewska streets (1).

When Maria was nine her mother died of tuberculosis. The girl was alone except for her father, two sisters, Bronisława and Helena and a brother, Józef. She was moved to III Żeńskie Gimnazjum Rządowe (a government run high school for girls) situated at 38 Krakowskie Przedmieście Street (2). This school was chosen by Władysław Skłodowski, for even though it was Russian, it prepared its students for university. The fact that these two events happened in the same year is not coincidental. The father wanted to set a tough challenge for his daughter in order to help her get over her mother's death.

Maria Skłodowska graduated from the Gimnazjum Rządowe with highest honors (a gold medal) at the age of fifteen (3, 4).

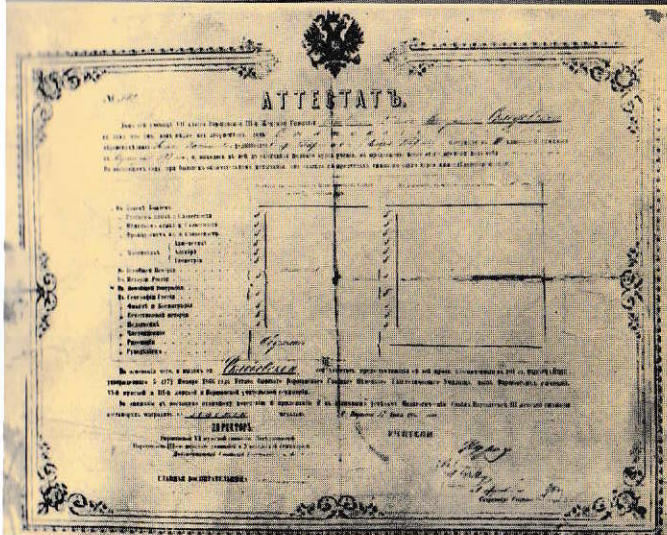
se
le
ur
2).
lle
on
un
).

1.

2.

3.

4.

Maria Skłodowska udziela korepetycji i zapisuje się na wykłady nielegalnej, tajnej uczelni – Uniwersytetu Latającego (1). Ponieważ spotkania te odbywały się z reguły w często zmienianych prywatnych mieszkaniach, stąd też nazwa – „latający”. Program obejmował głównie nauki przyrodnicze i socjologię.

Dwa lata później Maria zaczyna pracę w majątku Szczuki, oddalonym o 7 godzin jazdy od Warszawy (2). Zostaje zatrudniona jako guwernantka dzieci państwa Żorawskich. Zarabia w ten sposób na opłacenie wymarzonych studiów, a także realizuje ideały pozytywistyczne, ucząc dzieci wiejskie. Trzy lata ciężkiej pracy, z dala od domu i przyjaciół, wśród ludzi, którzy nie zawsze potrafili należycie docenić młodą Marię.

„(...) Mam stale zajęcia z wiejskimi dziećmi, których liczba dochodzi do 18; naturalnie nie przychodzą wszystkie razem, bo nigdy nie dałabym rady, ale i tak zajmują mi półtorej do dwóch godzin dziennie. W środę i w sobotę zaś siedzę z nimi jeszcze znacznie dłużej, czasem do 5 godzin. Z dzieciaków tych mam rzeczywiście ogromną pociechę”.

List do Henryki Pawlewskiej – grudzień 1886. Ewa Curie „Maria Curie”

Maria Skłodowska donne des leçons particulières et s'inscrit aux cours d'une école secrète et illégale – l'Université Volante (1). Les cours ont lieu en général dans des appartements privés, changés fréquemment, d'où son nom – « volante ». Le programme prévoyait surtout les sciences naturelles et la sociologie.

Deux ans plus tard, Maria s'engage comme gouvernante dans la propriété Szczuki, située à 7 heures de route de Varsovie (2). Elle s'occupe des enfants de M. et Mme Żorawski. Ce qu'elle gagne lui permet de payer les études dont elle rêvait, et elle réalise en même temps les idéaux positivistes en donnant des cours aux enfants du village. 3 ans de dur labeur, loin de sa famille et de ses amis, entourée de gens qui ne savaient pas toujours apprécier la jeune Maria à sa juste valeur.

« (...) J'ai cours avec les enfants du village, dont le nombre atteint 18; naturellement ils ne viennent pas tous ensemble, car je n'aurai pas eu les forces, mais de toute façon ils m'occupent entre une heure et demi et deux heures par jour. Le mercredi et le samedi je reste avec eux beaucoup plus longtemps, parfois 5 heures. Ces enfants sont pour moi une vraie consolation ».

Lettre à Henryka Pawlewska – décembre 1886. Eva Curie « Maria Curie »

Maria Skłodowska gave private lessons and signed-up for the nationalist “Free University” (Uniwersytet Latający), an illegal and secret institution (1). The meetings were usually held in private apartments – thus the name – “latający” (flying). The syllabus was mainly made up of environmental sciences and sociology.

Two years later Maria was engaged to work at the Szczuki estate, seven hours drive from Warsaw (2). She was taken on as a governess for the Żorawski children. In this way she earned money for college and fulfilled her positivist calling, teaching children living in the country. Those were three years of hard work, away from family and friends, amongst people who often didn't appreciate the young Maria.

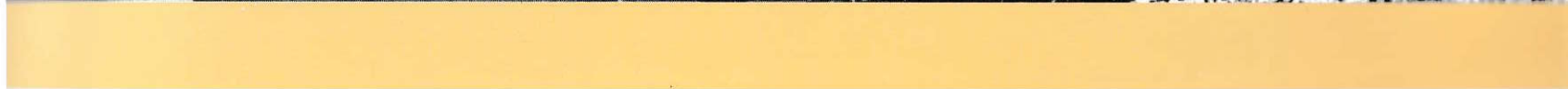
"(...) I still have regular lessons with the peasants' kids. Eighteen in all, but not all at once for I could never manage that many together. They take up an hour and a half of my time daily, sometimes two hours. On Wednesdays and Saturdays I spend even more time with them, sometimes up to five hours. These kids really make me happy."

A letter to Henryka Pawlewska – December 1886. Eva Curie "Madame Curie"

ania
rzy-
rer-
zając
da-
do
nie"
ont
ces
pe
aux
ent
eu
aux
e »
tu-
vi-
or
se
ey
e-
ie"

1.

2.

W tym czasie młoda Maria (1) przeżywa swoją pierwszą miłość, którą określa „gorączką, zwaną zakochaniem”. Ofiarowuje ją synowi państwa Żorawskich. Kazimierz (2), wówczas student matematyki na Uniwersytecie Warszawskim, bardzo szybko zaprzyjaźnił się i zbliżył do tej młodej dziewczyny, tak innej od tych, z którymi stykał się dotychczas w domu rodziców. Państwo Żorawscy marzą jednak o dużo lepszej partii dla syna niż guwernantka, która co prawda jest uczciwa i solidna, ale nie posiada posagu. Uczucie to przetrwa do września 1891 roku, kiedy to Maria spotka się z Kazimierzem w Zakopanem po raz ostatni przed wyjazdem na studia, aby definitywnie zakończyć ten nieudany związek.

C'est à cette époque que la jeune Maria (1) vit son premier amour, qu'elle décrit comme « fièvre, nommée amour ». Elle offre son cœur au fils de M. et Mme Żorawski. Kazimierz (2), à l'époque étudiant de mathématiques à l'Université de Varsovie, est très vite devenu ami et proche de cette jeune fille si différente de celles qu'il avait l'habitude de côtoyer dans la maison de ses parents. M. et Mme Żorawski rêvent toutefois d'un meilleur parti pour leur fils qu'une gouvernante, qui est bien sur honnête et fiable, mais ne possède pas de dot. Cet amour durera jusqu'en septembre 1891, quand Maria rencontre Kazimierz à Zakopane, pour la dernière fois avant de partir faire ses études, pour terminer définitivement cette liaison mal assortie.

It's at this time that Maria (1) found her first love, or a "fever, known as love" she puts it. She offered her love to the Żorawskis' son. Kazimierz (2), a student of Mathematics at Warsaw University, befriended her very quickly. She was so unlike the other girls that came to his parents' estate. His parents however would hear nothing of it. They wished for a much better wife for their son than a governess, who even if she was honest and reliable possessed no dowry. Their love lasted until September 1891 when Maria met Kazimierz in Zakopane, one last time, in order to terminate an unhappy relationship, before she left for university.

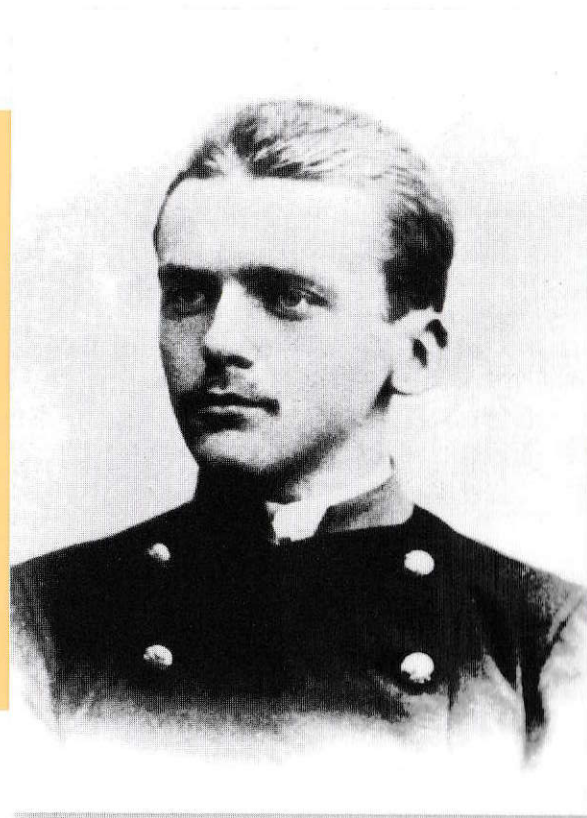
pań-
o tej
partii
iedy
zek.

r au
che
fois
'en
ner

zi-
nts'
vas
in

1.

2.

1889

Maria Skłodowska-Curie

Maria wraca do Warszawy i ponownie zapisuje się na wykłady Uniwersytetu Latającego.

Bronisława Skłodowska, studiująca medycynę na Sorbonie, proponuje siostrze przyjazd do Paryża i obiecuje jej pomoc w utrzymaniu. Maria jednak nie potrafi w tym momencie podjąć ostatecznej decyzji.

Wkrótce Maria po raz pierwszy przekracza próg pracowni fizycznej prowadzonej przez jej kuzyna, Józefa Jerzego Boguskiego, asystenta Dymitra Mendelejewa, i laboratorium chemicznego kierowanego przez Napoleona Milicera (1, 2). Pracownie te znajdowały się w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 66. W laboratorium chemicznym Maria przerobiła dokładnie kurs analizy chemicznej.

Jako sławna uczona powie później:

„Gdyby mnie w Warszawie dobrze nie nauczyli analizy profesor Napoleon Milicer i jego asystent doktor Kossakowski, nie wydzieliłabym radu (...)”

Maria rentre à Varsovie et s'inscrit à nouveau au cours de l'Université Volante.

Bronisława Skłodowska, qui fait des études de médecine à la Sorbonne, propose à sa sœur de venir à Paris et lui promet de l'aider. Maria est toutefois incapable à ce moment-là de prendre une décision définitive.

Bientôt Maria franchit pour la première fois la porte d'un atelier de physique, tenu par son cousin, Józef Jerzy Boguski, assistant de Dymitr Mendeleïew, puis celle d'un laboratoire chimique dirigé par Napoléon Milicer (1, 2). Ces ateliers se trouvaient au Musée de l'Industrie et d'Agriculture au 66, rue Krakowskie Przedmieście, à Varsovie. Dans le laboratoire chimique Maria a appris le détail de l'analyse chimique.

Plus tard la célèbre chercheuse dira:

« Si à Varsovie le professeur Napoléon Milicer et son assistant le docteur Kossakowski ne m'avaient pas bien appris l'analyse, jamais je n'eus isolé le radium (...) »

Maria returned to Warsaw and signed up once more for 'Free University'.

Bronisława Skłodowska, who was studying medicine at the Sorbonne, invited her sister to Paris and promised to help her out financially. Maria, however, was incapable at that time of such a decision.

Soon after, Maria started going to the physics laboratory run by her cousin Józef Jerzy Boguski, assistant to Dymitri Mendelejew and of the chemistry laboratory run by Napoleon Milicer (1, 2). These laboratories were situated in the Museum of Industry and Agriculture in Warsaw at Krakowskie Przedmieście 66. This is where Maria completed a comprehensive chemistry analysis course.

Later, having become a recognized scientist she acknowledged:

“Had I not been well taught analysis in Warsaw by professor Napoleon Milicer and his assistant dr. Kossakowski, I never would have discovered radium (...)”

ecuje

szefa

bole-

row-

ktor

Paris

erzy

licer

cie,

oien

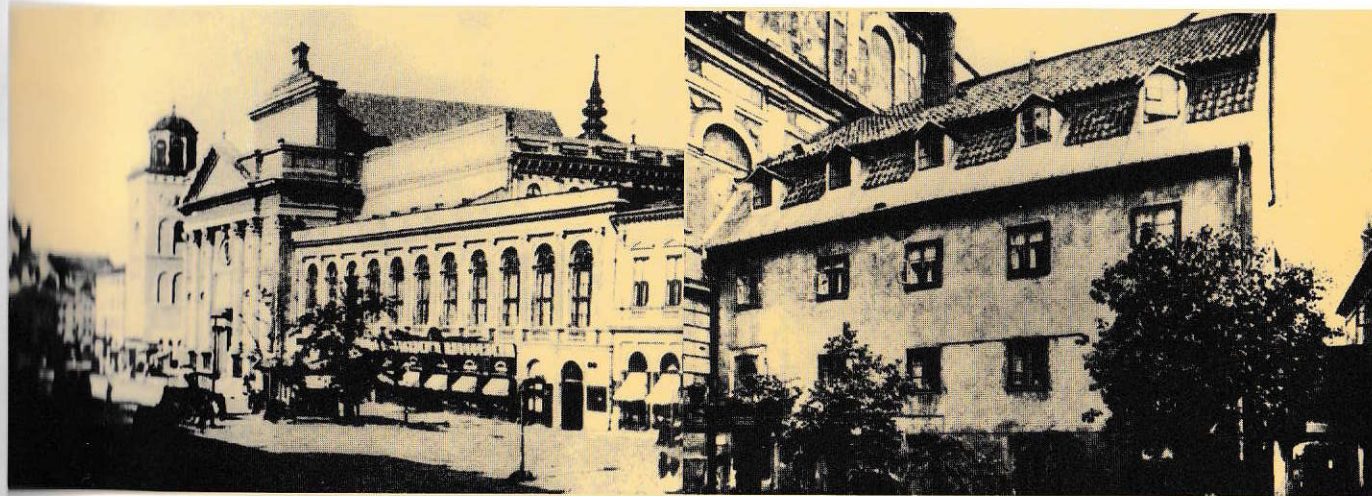
sed

to

ere

ere

sa-

1.

2.

1891

Nareszcie, marzenia jednak mogą się spełniać. 24-letnia Maria Skłodowska (1) wyjeżdża do Paryża z dworca Kolei Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Wprowadza się do siostry, Bronisławy Dłuskiej, i jej męża, również lekarza, Kazimierza. Zapisuje się na wydział nauk matematyczno-przyrodniczych, na liście figuruje jako Marie Sklodowska.

Bierze w tym okresie czynny udział w życiu studentów polskich (2), które w dużej mierze koncentruje się w domu państwa Dłuskich. Tam też poznaje początkującego wówczas pianistę, późniejszego premiera RP, Ignacego Paderewskiego, a także Stanisława Wojciechowskiego, późniejszego prezydenta.

Maria kilkakrotnie przeprowadza się do różnych bardzo tanich i skromnych pokoiów na mansardach – ul. Flatters, bulwar Port-Royal, ul. Des Feuillantines.

Enfin, les rêves peuvent se réaliser. A 24 ans, Maria Skłodowska (1) part pour Paris de la gare ferroviaire Warszawa-Wiedeń. Elle emménage chez sa sœur Bronisława Dłuska et son époux, Kazimierz, lui-même médecin. Elle s'inscrit à la faculté de mathématiques et des sciences naturelles, et sur les listes des étudiants elle apparaît comme « Marie Sklodowska ».

Elle participe alors activement à la vie des étudiants polonais (2), qui se concentre en grande partie dans la maison de M. et Mme Dłuski. C'est là qu'elle rencontre un pianiste débutant à l'époque, le futur Premier Ministre de la République de Pologne, Ignacy Paderewski, ainsi que Stanisław Wojciechowski, futur président.

Maria change de logement à plusieurs reprises, séjournant dans des modestes mansardes – rue Flatters, boulevard Port-Royal, rue Des Feuillantines.

Finally. Dreams come true. The 24 year old Marie Skłodowska (1) left for Paris from the train station Kolei Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej (Warsaw-Vienna Iron Railroad). She moved in with her sister Bronisława Dłuska and her husband, also a doctor, Kazimierz. She signed up for the mathematics and environmental sciences course. Her name was set down as 'Marie Sklodowska'.

At this time she took an active part in the social life of the Polish students (2) who came together at the Dłuski household. There she meet a young pianist Ignacy Paderewski who went on to become Polish Prime Minister as well as Stanisław Wojciechowski, future President of the Republic of Poland.

Maria moved many times, alternating cheap, modest lodgings. She rented attic rooms at Rue de Flatters, Boulevard Port-Royal, Rue Des Feuillantines.

szaw-
nauk

skich.
vskie-

Royal,

. Elle
t des

tuski.
ainsi

rue

vko-
She

neet
the

Rue

Wkrótce Maria uzyskuje stypendium Aleksandrowiczów, przeznaczone dla wyjątkowo zdolnych studentów polskich za granicą.

Dwa lata później Maria Skłodowska otrzymuje licencjat nauk fizycznych na Wydziale Nauk Ścisłych paryskiej Sorbony z oceną „bardzo dobrze” (1).

Towarzystwo Popierania Przemysłu Krajowego we Francji zaleca Marii Skłodowskiej przeprowadzenie badań dotyczących magnetycznych właściwości stali (2). Z zarobionych w ten sposób pieniędzy uzbiera ona 600 rubli i zwróci stypendium Aleksandrowiczów, które potraktowała tylko jako pożyczkę.

Peu de temps après, Maria obtient la bourse Aleksandrowicz, destinée à des étudiants polonais très doués poursuivant leurs études à l'étranger.

Deux ans plus tard, Maria Skłodowska obtient la licence des sciences physiques à la Faculté des Sciences Exactes de la Sorbonne à Paris avec une mention « très bien » (1).

La Société de Soutien de l'Industrie Nationale en France demande à Marie Skłodowska de faire des recherches portant sur les propriétés magnétiques de l'acier (2). Avec l'argent ainsi gagné, elle rassemblera 600 roubles pour rembourser la bourse Aleksandrowicz, qu'elle considèrerait comme un prêt.

Soon after Maria obtained the Aleksandrowicz Fellowship, which is awarded to particularly gifted Polish students abroad.

Two years later Maria obtained a degree (grade – 'very good') in physics from the Science Department of the Sorbonne (1).

The Society for the Encouragement of National Industry (La Société d'Encouragement pour l'Industrie Nationale) in France commissioned a research project from her on the magnetic properties of steel (2). Maria Skłodowska could now spare 600 Rubles out of the money she earned and returned it to the Aleksandrowicz Fellowship which she had accepted and treated as a loan.

1894

Maria Skłodowska-Curie

Maria poznaje francuskiego fizyka, 35-letniego Piotra Curie (1). Do spotkania doszło w domu polskiego profesora, przebywającego w Paryżu fizyka Józefa Wierusza-Kowalskiego, ucznia Roentgena.

„(...) W 1894 roku spotkałam się po raz pierwszy z Piotrem Curie. (...) Wchodząc do pokoju spostrzegłam młodego człowieka słusznego wzrostu, o włosach kasztanowych i dużych, jasnych oczach, stojącego we framudze otwartych drzwi balkonowych. Zauważyłam poważny i miły wyraz jego twarzy, a także pewien pozór zaniedbania w jego wysokiej postaci, cechujący marzyciela pogrążonego w swoich myślach. Okazał mi prostą serdeczność i wydawał się sympatyczny...”

Maria Skłodowska-Curie – Autobiografia

Maria Skłodowska otrzymuje licencjat z matematyki z oceną „dość dobrze”.

Przed wakacjami Piotr prosi Marię o rękę, lecz ta nie od razu podejmuje ostateczną decyzję. Wahania spowodowane były perspektywą rozstania z rodziną i krajem.

Marie fait la connaissance d'un physicien français de 35 ans – Pierre Curie (1). Leur rencontre a eu lieu chez un professeur polonais séjournant à Paris, le physicien Józef Wierusz-Kowalski, élève de Roentgen.

« (...) En 1894, j'ai rencontré pour la première fois Pierre Curie. (...) Rentrant dans la pièce j'ai remarqué un jeune homme, grand, aux cheveux châtain, et aux grands yeux clairs, debout dans l'encadrement de la porte ouverte du balcon. J'ai remarqué l'expression sérieuse et sympathique de son visage, ainsi qu'un certain air de négligence dans sa grande silhouette, caractérisant un rêveur plongé dans ses pensées. Il m'a témoigné d'une simple cordialité et m'est apparu sympathique...»

Maria Skłodowska-Curie – Autobiografia

Maria Skłodowska obtient la licence de mathématiques avec mention « assez bien ».

Avant les vacances, Pierre demande Marie en mariage, mais elle ne se décide pas tout de suite. Elle hésite devant la nécessité de se séparer de sa famille et de son pays.

Maria met a French physicist, the 35 year old Pierre Curie (1). They met at the house of a Polish professor, residing in Paris, the physicist Józef Wierusz-Kowalski, a student of Roentgen.

“(...) In 1894 I met Pierre Curie for the first time. (...) Entering the room I noticed a young, tall man, with auburn hair and big, bright eyes, standing in a balcony door. I noticed his face had a serious yet pleasant expression and his tall frame had an aura of neglect which usually characterises visionaries lost in thought. He acted with straightforward sincerity and impressed me as agreeable...”

M. Skłodowska-Curie – Autobiografia

Maria Skłodowska received a mathematics degree (grade – rather good).

Before the holidays Pierre asked Maria to marry him, however, at first Maria didn't accept the proposal. Her doubts were caused by the thought of parting with her family and her country.

skiego

ostrze-
jącego
że pe-
yślach.

biografia

ahania

eu lieu
en.

arqué
de la
qu'un
Il m'a

graphie

hésite

rofes-

with
asant
ught.

graphy

posal.

1.

„(...) Obiecaliśmy sobie (prawda?) przynajmniej wielką wzajemną przyjaźń. Oby Pani nie zmieniła zdania! Są bowiem rzeczy, których sobie nakazać nie można i obietnice nic tutaj nie znaczą. (...) A jednak jakżeby pięknie było – nawet nie mogę w to uwierzyć – gdybyśmy spędzili życie razem, zapatrzeni w swoje ideały: Pani ideał patriotyczny – nasz ideał ogólnoludzki i pracy naukowej”.

List Piotra Curie – 10 sierpnia 1894

Rok później w merostwie Sceaux koło Paryża, rodzinnym miasteczku Piotra, odbywa się ślub cywilny (1), na którym obecni byli: ojciec Marii, siostry Helena i Bronisława z mężem, rodzice i kuzyni Piotra. Maria otrzymuje wówczas obywatelstwo francuskie. Po obiedzie w Sceaux udają się w podróż poślubną na rowerach, kupionych za pieniądze otrzymane w prezencie ślubnym (2).

« (...) Nous nous sommes promis (n'est-ce pas?) au moins une grande amitié. J'espère que vous n'avez pas changé d'avis! Il y a des choses que l'on ne peut s'imposer et les promesses n'y peuvent rien. (...) Qu'il serait beau toutefois – j'ai du mal à y croire, si nous passions notre vie ensemble, les yeux rivés dans nos idéaux: votre idéal patriotique – notre idéal humanitaire et notre travail scientifique ».

Lettre de Pierre Curie – 10 août 1894

Un an plus tard, à la mairie de Sceaux près de Paris, ville natale de Pierre, un mariage civil a lieu (1), en présence du père de Marie, de ses sœurs Helena et Bronisława avec son époux, les parents et cousins de Pierre. Marie obtient alors la nationalité française. Après un déjeuner à Sceaux ils se rendent en voyage de noces à vélo, ayant acheté ces derniers avec de l'argent offert en cadeau de mariage (2).

“(...) We promised each other (didn't we?) at least a great mutual friendship. I hope you won't change your mind! For there are things which one cannot impose upon oneself and all promises lose importance. (...) And yet how beautiful it would be if we were to spend our lives together, being true to our ideals: you to your patriotic ideals and to our common ideals concerning humankind and scientific research.”

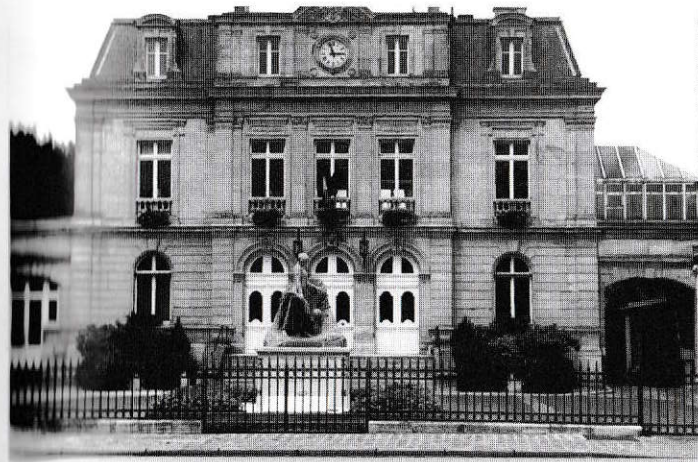
Letter from Pierre Curie – 10 August 1894

One year later, in the mayor's office in Sceaux (just outside Paris) Pierre's hometown (1), they were married in the presence of Maria's father, her sisters Helena and Bronisława and her husband, Pierre's parents and cousins. Maria thus obtained French citizenship. After lunch in Sceaux, the newlyweds took off on a bike trip, on bikes bought with the money they had received as a wedding gift (2).

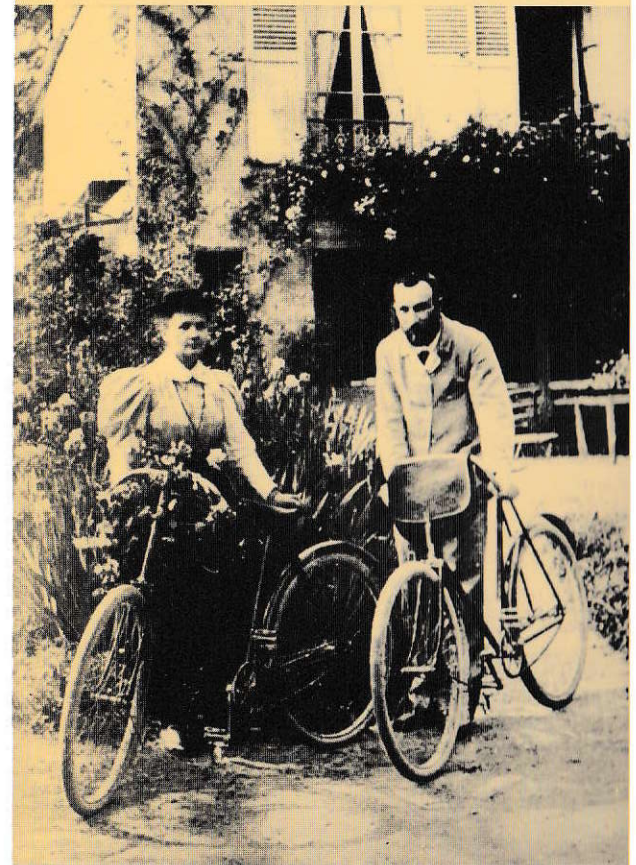
dania!
kzeby
dealy:
a 1894
y (1),
Maria
owe-

avez
Qu'il
nos
1894
(1),
usins
yage

nge
nce,
you
894
nar-
ents
bike

1.

2.

1896

Maria zdaje z pierwszą lokatą konkursowy egzamin nauczycielski uprawniający do nauczania w żeńskich szkołach średnich. Jako pierwsza kobieta-profesor rozpocznie później pracę w szkole w Sèvres (1).

Rok później na świat przychodzi starsza córka uczonych – Irena (2).

„(...) Chowa się dobrze i zaczyna przekręcać się w łóżeczku na bok (...) zaczyna się bać obcych ludzi i rzeczy, podniesionych głosów, 31 marca wyróżnął jej się pierwszy ząb...”

Notatki Marii – styczeń 1898, marzec 1898.

Marie est première à l'examen au concours qui lui permet d'enseigner dans des écoles secondaires pour demoiselles. Elle sera ensuite première femme professeur à l'école de Sèvres (1).

Un an plus tard la fille aînée des chercheurs – Irène vient au monde (2).

« (...) Elle grandit bien et commence à se retourner sur le côté dans son lit (...) elle commence à craindre les personnes et les choses nouvelles, les voix hautes, le 31 mars elle vient d'avoir sa première dent... »

Notes de Marie – janvier 1898, mars 1898.

Maria came first in an examination for future teachers in high schools for girls. She then took a teaching assignment in a school in Sèvres as their first female teacher (1).

A year later Irene was born (2).

“(...) She is thriving. She has started to turn over on her side in her bed (...) she is beginning to be afraid of strangers, unfamiliar things and raised voices, on 31st March her first tooth erupted ...”

Maria's notes – January 1898, March 1898.

Maria Skłodowska-Curie

1.

2.

18 lipca – ukazuje się wspólny komunikat Piotra Curie i Mari Skłodowskiej-Curie pt. „O nowym ciele promieniotwórczym zawartym w smółce uranowej”

„(...) Przypuszczamy, że produkt, który wyodrębniliśmy ze smółki uranowej, zawiera nieznaną jeszcze metal, zbliżony do bizmutu ze swoich właściwości chemicznych. Jeśli istnienie tego metalu się potwierdzi, proponujemy dla niego nazwę « polonu » – od nazwy ojczyzny jednego z nas”.

26 grudnia – odkrycie radu (1, 2, 3).

1898

Maria Skłodowska-Curie

18 juillet – parution d'un communiqué commun de Pierre Curie et Maria Skłodowska-Curie: « Sur une substance nouvelle radioactive contenue dans la pechblende ».

« (...) Nous supposons que le produit que nous avons isolé du pechblende contient un métal inconnu encore, proche du bismuth dans ses propriétés chimiques. Si l'existence de ce métal se confirme nous proposons de lui donner le nom de « polonium » – du nom de la patrie de l'un d'entre nous. »

26 décembre – découverte du radium (1, 2, 3).

18 July – The publication of a paper written by Pierre Curie and Maria Skłodowska-Curie entitled: “On a New Radioactive Substance Contained in Pitchblende”.

“(...) We believe therefore that the substance which we have removed from pitchblende contains a metal not yet reported close to bismuth in its analytical properties. If the existence of this new metal is confirmed, we propose to call it polonium from the name of the country of origin of one of us”.

26 December – the discovery of radium (1, 2, 3).

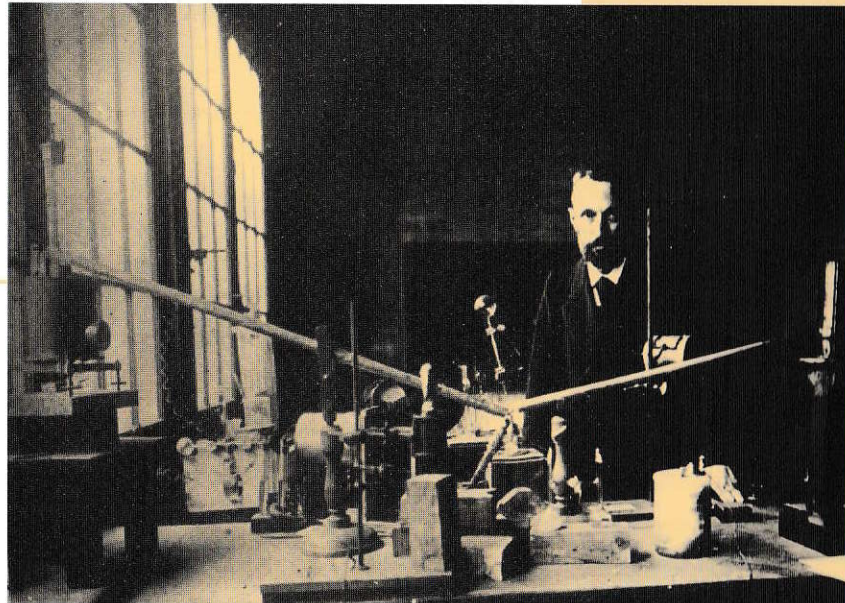
t Maria
e dans
blende
priétés
lonner

1.

2.

3.

Pierwsza po ślubie podróż Marii do kraju. Oboje z Piotrem przyjeżdżają do Zakopanego, gdzie Dłuscy rozpoczęli budowę sanatorium dla chorych na płuca.

„(...) Piotr, jako cudzoziemiec jest od początku przedmiotem szczególnych względów ze strony wszystkich członków rodziny, którzy się cieszą, że chociaż skrawek Polski mogą mu pokazać. Z początku zresztą nie bardzo mu się podoba ta surowa okolica. Dopiero podczas wędrówki na Rysy oczarowuje go poezja i majestat gór.” (...) „Ten kraj jest bardzo piękny. Rozumiem teraz, jak można go kochać. Mówi rozmyślnie po polsku...”

Ewa Curie „Maria Curie”

Piotr nauczył się dla Marii kilku słów w jej języku.

Trzy lata później Maria przedwcześnie rodzi drugie dziecko, które jednak umiera. „(...) Jestem taka przejęta tym wypadkiem, że nie mam odwagi pisać do nikogo. Tak przywykłam do myśli o tym dziecku, że jestem zupełnie zrozpaczona i nie mogę się z tym pogodzić. (...) Dziecko – dziewczynka – było żywe i w dobrym stanie. A ja tak go pragnęłam (...)”

List Marii do Bronisławy – 20 sierpnia 1903. Ewa Curie „Maria Curie”

Premier voyage de Marie en Pologne après son mariage. Ils arrivent tous deux avec Pierre à Zakopane, où les Dłuscy ont commencé à construire un sanatorium pour les maladies des poumons.

« (...) Pierre, en tant qu'étranger est depuis le début particulièrement choyé par tous les membres de la famille, qui sont heureux de pouvoir lui montrer au moins un morceau de la Pologne. Au début d'ailleurs, ce paysage sévère ne lui plaît guère. Ce n'est que pendant la montée de Rysy que la poésie et la majesté des montagnes le charme. » (...) « Ce pays est très beau. Je comprends maintenant que l'on puisse l'aimer. Elle fait exprès de parler polonais...»

Ewa Curie « Maria Curie »

Pour Marie Pierre a appris quelques mots de sa langue.

Trois ans plus tard, Marie met au monde prématurément son deuxième enfant, qui meurt. « (...) Je suis si touchée par cet accident que je n'ai pas le courage d'écrire à qui que ce soit. Je me suis tellement faite à l'idée de cet enfant que je suis complètement désespérée et incapable de me faire une raison. (...) L'enfant – une fillette – était vivante et en bonne santé. Et moi je le désirais tellement (...) »

Lettre de Marie à Bronisława – 20 août 1903; Ewa Curie „Maria Curie”

Maria's first trip to Poland after her marriage was with Pierre. They went to Zakopane, where the Dłuskis had started building a sanatorium for people with lung diseases.

“(...) Pierre, being a foreigner is treated with extreme attention by members of the family who are delighted to be able to show him at least a little piece of Poland. It's only after a trip to the mountain Rysy that he has become enchanted by the poetry and the majesty of the mountains. “ (...) “This country is very beautiful. Now I can understand how you can love it so. He said this in Polish...”

Eve Curie “Madame Curie”

Pierre learned a few words in Polish for Maria.

Three years later Maria gave premature birth to a child which died.

“(...) I am so moved by this tragedy that I don't have the courage to write to anyone about it. I have become so accustomed to the thought of having this child that I am in despair and I can't come to terms with the whole thing. (...) The child – a girl – was alive and in good health. And I wanted it so (...)”

Letter from Maria to Bronisława – 20 August 1903; Eve Curie “Madame Curie”

rium dla

się cie-
wędrów-
ślnie po
aria Curie”

nam od-
ziecko –

aria Curie”

nmencé

pouvoir
ntée de
ner. Elle
ia Curie »

t que je
capable

na Curie”

atorium

at least
untains.
ne Curie”

thought
health.

ne Curie”

1903

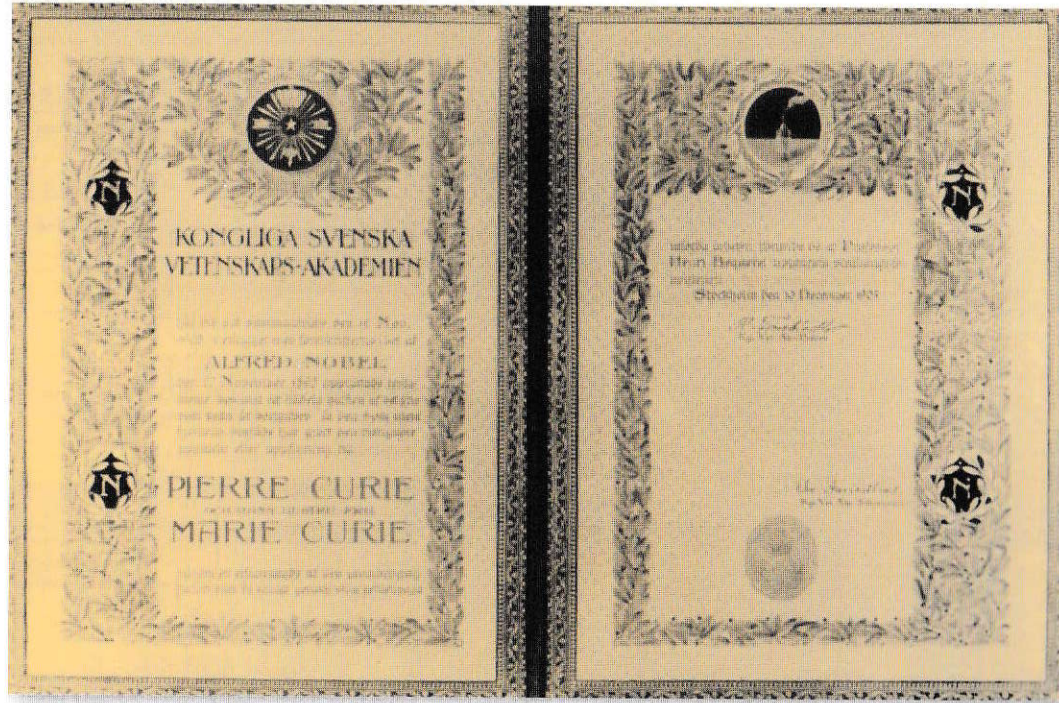
W grudniu Szwedzka Akademia Nauk przyznała nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki Marii Skłodowskiej-Curie, Piotrowi Curie i francuskiemu fizykowi Henri Becquerelowi za pracę nad pierwiastkami promieniotwórczymi. Była to pierwsza nagroda Nobla przyznana kobiecie.

En décembre 1903, l'Académie Suédoise des Sciences a décerné le prix Nobel de physique à Maria Skłodowska-Curie, Pierre Curie et au physicien français Henri Becquerel pour les travaux sur les éléments radioactifs. Ce fut le premier Prix Nobel jamais attribué à une femme.

In December, the Royal Swedish Academy of Sciences awarded the Nobel Prize in physics to Maria Skłodowska-Curie, Pierre Curie and French physicist Henri Becquerel for their work on spontaneous radiation. She thus became the first woman to receive a Nobel Prize.

Maria Skłodowska-Curie

rie

1904-1906

Piotr Curie otrzymuje nominację na profesora fizyki na Sorbonie. Maria Curie zostaje adiunktem przy katedrze męża. W tym okresie przychodzi na świat druga córka uczonych Ewa Denise (1, 2). Rok później Piotr Curie zostaje członkiem Francuskiej Akademii Nauk.

Piotr Curie ginie w wypadku ulicznym. Przechodził przez skrzyżowanie ulicy Dauphine i nadbrzeże Pont-Neuf, jedno z najbardziej ruchliwych skrzyżowań w ówczesnym Paryżu. Piotr prawdopodobnie nie zauważył nadjeżdżającego wozu konnego wypełnionego mundurami wojskowymi i wpadł pod koła. Możliwe jest również, że przyczyną wypadku Piotra było jego osłabienie na skutek długotrwałej choroby (3).

Na cmentarzu w Sceaux pod Paryżem odbywa się skromny pogrzeb. Piotr spoczął w rodzinnej mogile obok matki. W uroczystości uczestniczyła także rodzina Marii z Polski.

Pierre Curie est nommé professeur de physique à la Sorbonne, Marie devient l'assistante de son époux. C'est à cette époque que naît la deuxième fille des chercheurs – Eva Denise (1, 2). Un an plus tard, Pierre Curie devient membre de l'Académie Française des Sciences.

Pierre Curie est tué dans un accident. Il traversait le coin de la rue Dauphine et du quai Pont-Neuf, l'un des croisements de rue les plus mouvementés dans le Paris de l'époque. Il n'a probablement pas vu arriver une voiture à cheval pleine d'uniformes militaires et il a été renversé. Il est possible également que l'accident de Pierre se soit produit à la suite de son affaiblissement, dû à une longue maladie (3). Au cimetière de Sceaux près de Paris de modestes funérailles ont lieu. Pierre a été enterré dans le tombeau familial près de sa mère.

Pierre Curie was appointed to the professorship of physics at the Sorbone. Maria was appointed chief assistant at her husband's faculty. At that time their second daughter Eve Denise was born (1, 2). A year later Pierre Curie became a member of the French Academy of Science.

Pierre Curie died in an accident. He was crossing the street at the intersection of the rue Dauphine and the Pont-Neuf, one of the busiest intersections at that time in Paris. Most probably he didn't notice a horse carriage filled with military uniforms coming his way and was trampled. The cause of the accident might have been that Pierre was weak due to a long-lasting sickness (3). A modest funeral took place at the cemetery in Sceaux. Pierre shared his family's grave with his mother. Maria's family came from Poland for the funeral.

Maria Skłodowska-Curie

e przy-

hliwych

skowy-

uczest-

ue naît

es.

es plus

nversé.

ière de

faculty.

cience.

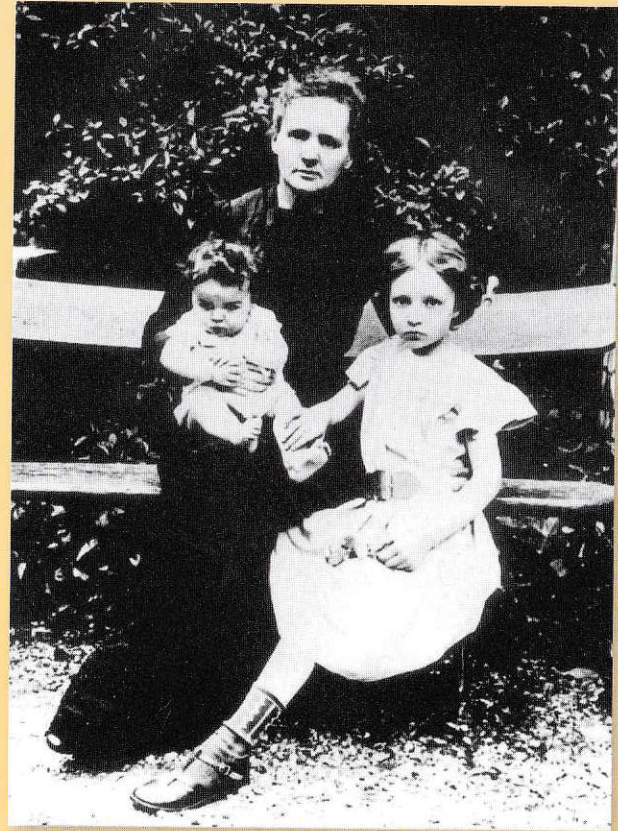
busiest

mpled.

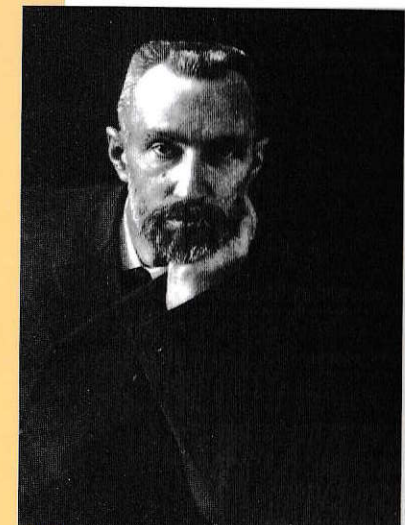
metry

1.

2.

3.

Maria z córkami wyjeżdża na wakacje do Polski. Spędza je w Zakopanem, gdzie chodzi na wycieczki, pokazując dziewczynkom piękne krajobrazy Tatr, których jeszcze nie widziały (1).

Rydzonkowy tygodnik „L'Œuvre” drukuje fragment bardzo osobistych listów, jakie wymieniali między sobą Maria Skłodowska-Curie i Paul Langevin (dawny uczeń i współpracownik obojga uczonych). W Paryżu wybuchu skandal, Maria jest obiektem ataków prasy bulwarowej. Listy cytowane we wspomnianym tygodniku dobrane są tak aby przedstawić uczoną w bardzo niekorzystnym świetle.

Maria Curie jest jedyńką kobietą wśród 24 uczonych uczestniczących w pierwszej Radzie Fizyki Solvaya w Brukseli (2).

Maria poddaje się operacji nerek. Operuje ją słynny chirurg – Karol Walther. Po operacji czuje się źle i będąc przekonana o zbliżającej się śmierci, spisuje siedmiostronicowy testament dotyczący przechowywania i dysponowania próbkami radu.

Marie se rend avec ses filles en Pologne pour les vacances. Elle les passe à Zakopane, où elle fait des randonnées, en montrant aux fillettes les beaux paysages des Tatras, qu'elles n'ont encore jamais vus (1).

« L'Œuvre », un hebdomadaire à scandale imprimera un extrait de lettres très personnelles, que Maria Skłodowska-Curie a échangé avec Paul Langevin (ancien élève et collaborateur des deux chercheurs). A Paris, le scandale éclate, Marie est attaquée par la presse de boulevard. Les lettres citées dans l'hebdomadaire sont choisies de manière à présenter la chercheuse sous une lumière très défavorable.

Marie Curie est la seule femme parmi 24 scientifiques qui participent au premier Conseil de Physique Solvay à Bruxelles (2).

Marie subit une chirurgie de reins. Elle est opérée par le célèbre chirurgien – Karol Walther. Après l'intervention elle se sent mal, et persuadée de sa mort prochaine, elle écrit un testament de sept pages concernant la conservation et la destination des échantillons de radium.

Maria came to Poland for the holidays. She went to Zakopane, where she trekked, showing the girls the beautiful landscapes of the Tatra mountains which they hadn't seen before (1).

The “L'Œuvre” tabloid weekly printed extracts of very personal letters exchanged between Maria Skłodowska-Curie and Paul Langevin (a former student and colleague of the Curies). A scandal erupted in Paris. Maria was attacked by the tabloid press. The letters quoted in “L'Œuvre”, had been chosen so as to cast Maria in bad light.

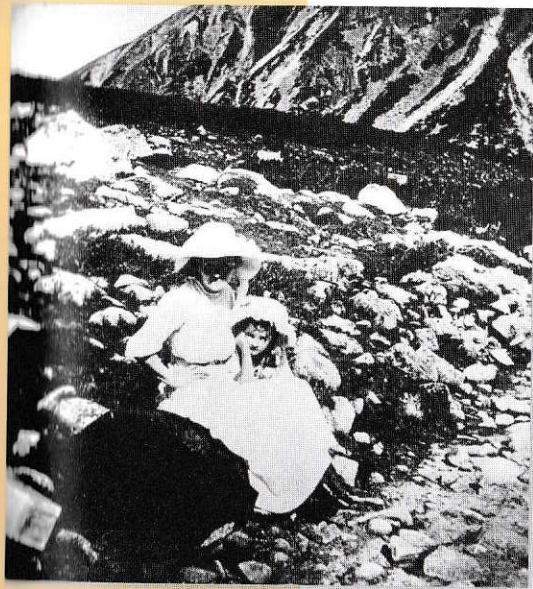
Maria Curie was the only woman amongst the 24 scientists who participated in the Solvay Conference in Physics in Brussels (2).

Maria underwent a kidney operation. She was operated on by the renowned surgeon – Charles Walther. After the operation she felt unwell and being convinced that her death was approaching she wrote a seven page will concerning the storage and distribution of the radium samples.

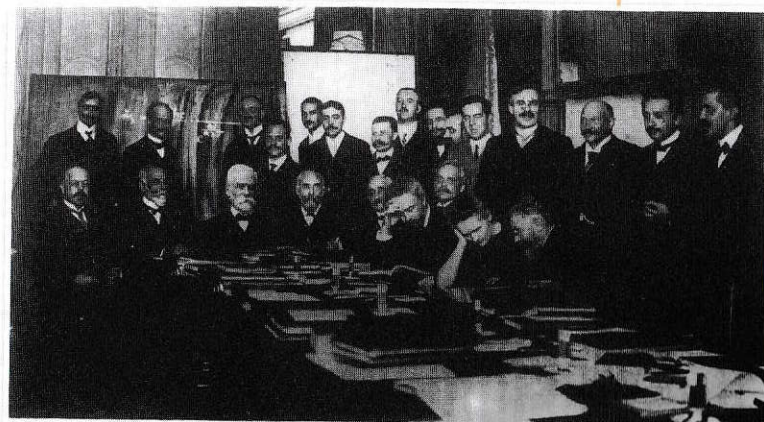
Maria Skłodowska-Curie

1911

1.

2.

GOLDSCHMIDT	FLANCK	KUENS	LINDEMANN	HAMENSCHE
NEPHT	BILLOUIN	SCHMERFELD	DE BACQUE	HOUTTELET
		SOLVAY	LORANTZ	KALDSKY
				WYKANSKI
				HERZEN
				JEANS
				KUNENBERG
				PERNY

Mars 1911 - 1912

1911

W grudniu Maria Skłodowska-Curie otrzymała już samodzielnie nagrodę Nobla w dziedzinie chemii. Uczona stała się pierwszą, i jest dotąd jedyną kobietą, która posiada dwie nagrody Nobla w różnych dziedzinach naukowych.

Do 1935 roku była jedyną kobietą nagrodzoną naukową nagrodą Nobla.

W 1935 roku nagrodę tę otrzymała także córka Marii Irena Joliot-Curie za odkrycie zjawiska sztucznej promieniotwórczości.

En décembre 1911 Marie Skłodowska-Curie a reçu, seule, le prix Nobel de chimie. La chercheuse est la première et unique femme jusqu'à présent à posséder deux prix Nobel dans deux domaines différents.

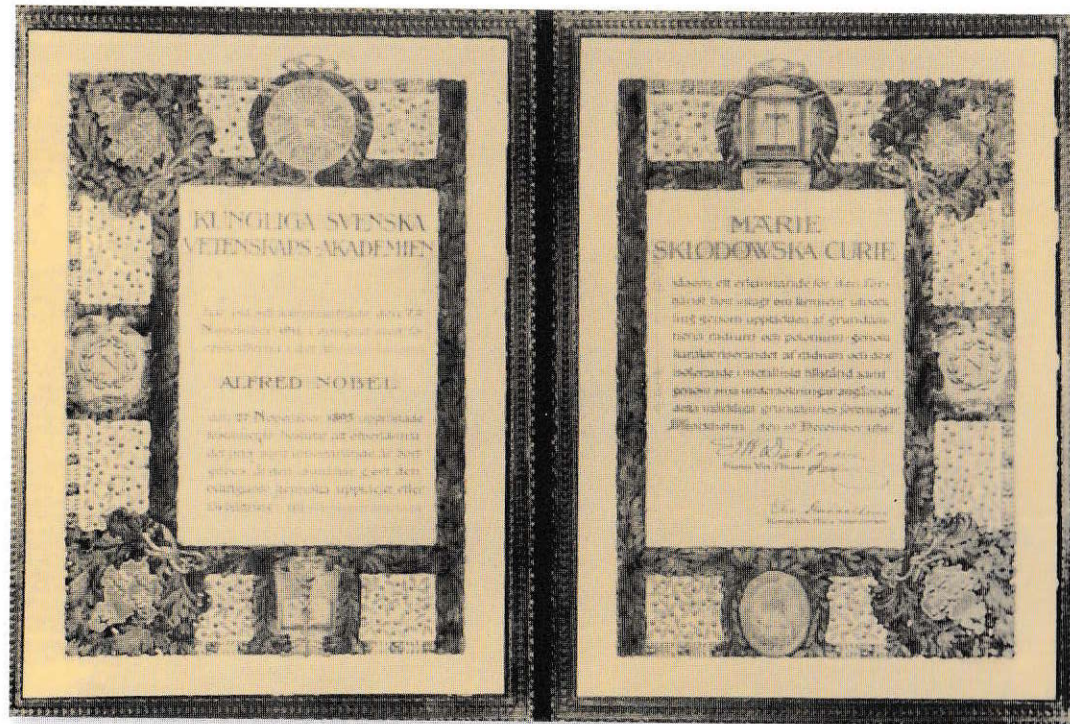
Jusqu'en 1935, elle était la seule femme à obtenir le prix Nobel de science.

En 1935, ce prix a été décerné à sa fille Irène Joliot-Curie pour son travail sur la radioactivité artificielle.

Maria Skłodowska-Curie

In December, Maria Skłodowska-Curie received her second Nobel Prize (this time, she was the sole beneficiary) in recognition of her work in radioactivity. As the second prize was awarded in chemistry, Maria became the first and only woman to receive two Nobel Prizes in two different fields.

She remained the only woman to hold the Nobel Prize in science until 1935, when the award went to her daughter Irène Joliot-Curie in recognition of her synthesis of new radioactive elements.

Wraz z Albertem Einsteinem, jego synem, obiema córkami i boną, Maria wędruje z plecakiem po Alpach (1, 2).

„(...) Rozumie Pani, chciałbym wiedzieć, co dokładnie dzieje się z pasażerami spadającej windy” – oto tematy, które między innymi poruszali uczeni.

Avec Albert Einstein, son fils, ses deux filles et une bonne, Marie fait des randonnées dans les Alpes avec un sac à dos (1, 2).

« (...) Vous comprenez, Madame, je voudrais savoir, ce qui arrive exactement aux passagers dans un ascenseur qui tombe » – voilà un des sujets parmi d'autres abordés par les chercheurs.

Maria went hiking in the Alps with Albert Einstein, his son, both her daughters, a maid and a back-pack (1, 2):

“(...) You see, Madame, I would like to know what exactly happens to the passengers of a falling elevator” – this is one of the subjects talked about by the scientists.

1913

Maria Skłodowska-Curie

1.

2.

Maria przyjeżdża do Warszawy na otwarcie Pracowni Radiologicznej.

W Sali Malinowej Hotelu Bristol odbywa się bankiet na cześć uczzonej, wydany przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Marii towarzyszy wówczas siostra Helena Szalay.

W Hotelu Europejskim przyjmują Marię kobiety polskie.

W Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie Maria wygłasza odczyt dla elity intelektualnej Warszawy.

Marie se rend à Varsovie pour l'inauguration de l'Atelier de Radiologie.

Dans la salle Malinowa de l'hôtel Bristol un banquet a lieu en honneur de la chercheuse, donné par la Société Scientifique de Varsovie. Maria est accompagnée de sa sœur Helena Szalay.

A l'hôtel Europejski Marie est reçue par les femmes polonaises.

Au Musée de l'Industrie et de l'Agriculture à Varsovie Marie donne une conférence pour l'élite intellectuelle de Varsovie.

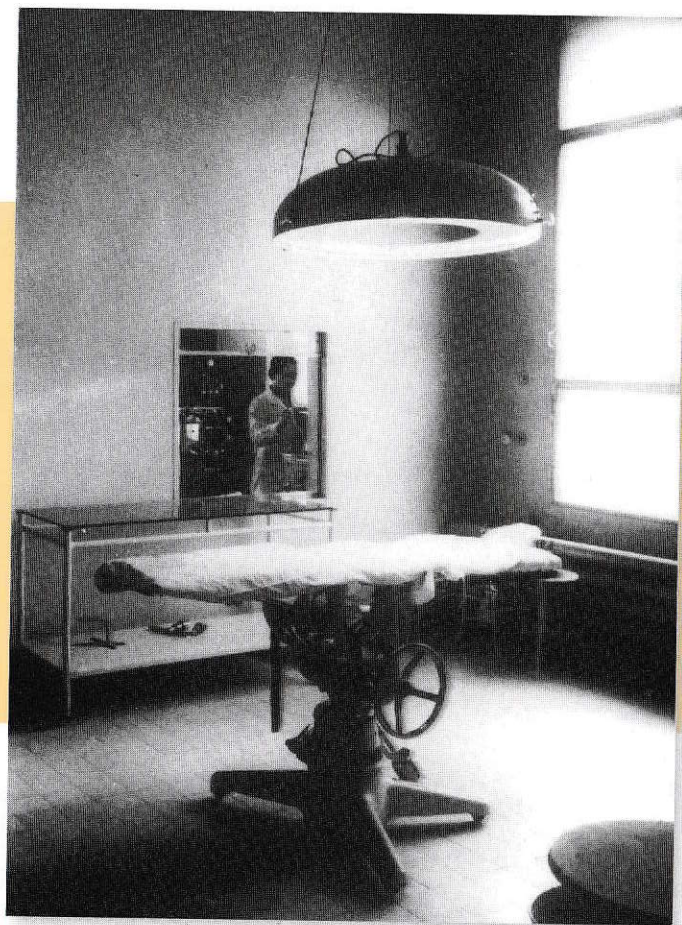
Maria came to Warsaw for the opening of the Radiology Laboratory.

In the Sala Malinowa (Raspberry Room) of the Bristol Hotel a banquet was held in her honour by the Warsaw Scientific Society. Maria was accompanied by her sister Helena Szalay.

Polish women hosted Maria at the Hotel Europejski.

Maria gave a talk for Warsaw's intellectual elite at the Museum of Industry and Agriculture in Warsaw.

Maria Skłodowska-Curie

1914
-
1918

Maria, Ewa i Irena spędzają wakacje z przyjaciółmi w L' Arcouest w Bretanii.

W lipcu Francja ogłasza powszechną mobilizację (1). W towarzystwie przedstawiciela rządu, od którego dostała rozkaz ukrycia radu, Maria wywozi ten cenny pierwiastek do Bordeaux.

Maria organizuje ruchome „punkty rentgenowskie”, przemieszczające się wzdłuż linii frontu. Konstruuje lekkie aparaty rentgenowskie, których używa szkoląc lekarzy i pielęgniarki. Przy pomocy tych urządzeń m.in. znajdowano odłamki w ciałach rannych żołnierzy (2).

W jednej z pierwszych furgonetek Renault, często siedząc sama za kierownicą, zmierza w stronę Verdun, Ypres, Amiens (3). Takich furgonetek, oznakowanych czerwonym krzyżem, będzie potem jeździło znacznie więcej. Po pewnym czasie dołączy do matki siedemnastoletnia Irena (4).

Maria, Eva et Irène passent des vacances avec leurs amis à l'Arcouest en Bretagne.

En juillet, la France annonce une mobilisation générale (1). En compagnie d'un représentant du gouvernement, qui lui a donné l'ordre de cacher le radium, elle emmène le précieux élément à Bordeaux.

Marie organise des petites « installations radiologiques » mobiles, qui se déplacent le long de la ligne de front. Elle construit des petits appareils radiologiques dont elle se sert pour former les médecins et les infirmières. Ces engins ont permis de localiser des éclats d'obus dans les corps des soldats blessés (2).

Dans une des premières camionnettes Renault, souvent au volant, elle roule vers Verdun, Ypres, Amiens (3). Ces petites camionnettes, marquées d'une croix rouge, seront ensuite beaucoup plus nombreuses. Plus tard, Irène, âgée alors de 17 ans, rejoindra sa mère (4).

Maria, Eve and Irène spent their holidays at L'Arcouest in Brittany with friends.

In July France proclaimed a military mobilization (1). Accompanied by a government official, who issued the order to hide the radium, Maria took the precious element to Bordeaux.

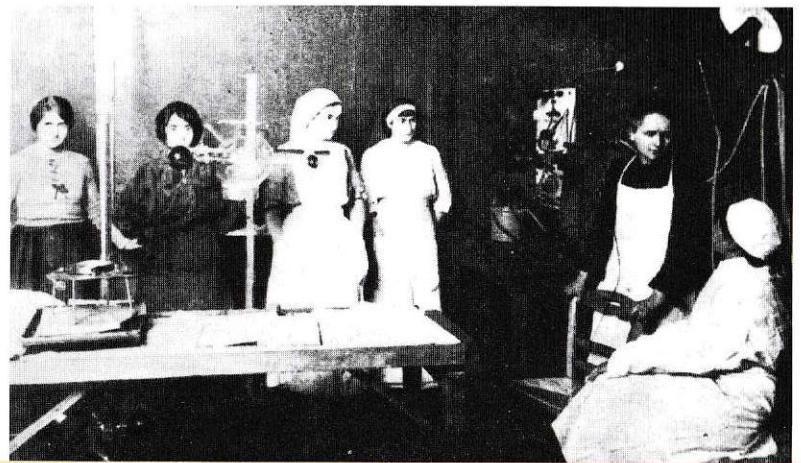
Maria organised mobile 'X-ray vans' which rode up and down the front-line. She constructed lightweight X-ray machinery which she used when instructing doctors and nurses. With the help of these machines shrapnel was more easily located in the bodies of the soldiers (2).

In one of the first Renault trucks, often driving herself, she would head towards Verdun, Ypres, Amiens (3). There would soon be many more of these trucks marked with a red cross. Soon after, the seventeen year old Irène joined her mother (4).

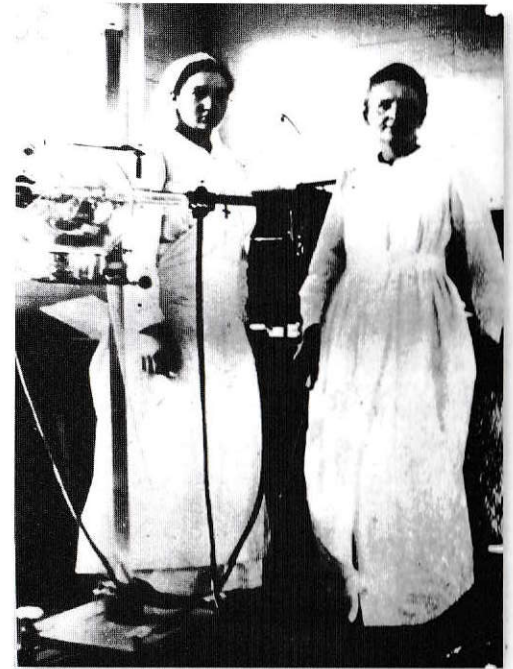
1.

2.

3.

4.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Maria rozpoczyna starania o wybudowanie w kraju Instytutu Radowego (1, 2).

„(...) Mojem najgorętszym życzeniem jest wybudowanie Instytutu Radowego w Warszawie...”

Dwa lata później uczona ma pierwsze objawy zaćmy, choroby oczu. Ma także problemy ze słuchem, odczuwa bezustanny szum. Poddaje się 4 operacjom oczu, o czym nie wie nikt z jej laboratorium.

Quand la Pologne a retrouvé son indépendance Marie entreprend des démarches pour la création d'un Institut du Radium dans son pays (1, 2). « (...) Mon souhait le plus cher est de construire un Institut du Radium à Varsovie... »

Deux ans plus tard, la chercheuse commence à souffrir des premiers symptômes de la cataracte. Elle a également des troubles de l'ouïe, elle entend un bruissement constant. Elle se soumet à 4 opérations des yeux, ce qu'ignoraient toutes les personnes de son laboratoire.

When Poland regained independence, Maria started voicing pleas to build a Radium Institute in Poland (1, 2). “(...) My greatest dream is to build a Radium Institute in Warsaw”.

Two years later the scientist started experiencing the first symptoms of cataracts. She also had hearing problems, she heard a perpetual buzzing in her ears. She underwent four eye operations in secret, nobody in her laboratory knew of this.

1918 *Maria Skłodowska-Curie*

1.

Nr. 27

*Mój najprzeczniejszy wyrazem jest poświęcenie.
Tęże, straszenie, chwila.
Mary Skłodowska Curie*

**NA INSTYTUT RADOWY
IMIENIA MARJI
SKŁODOWSKIEJ CURIE**

JWP. *Charles J. Dewey*

OFIAROWAŁ zŁ. 1000 (tyśiąc) NA WZNIOSIENIE W WARSZAWIE
INSTYTUTU RADOWEGO IMIENIA MARJI SKŁODOWSKIEJ CURIE
JAKO
DARU NARODOWEGO OD POLSKIEGO SPOŁECZEŃSTWA
DLA WIELKIEJ UCZONY!

PRZEZ CO STAŁ SIĘ CZŁONKIEM - FUNDATOREM TEJ INSTYTUCJI
NAZWISKO BŁYDZIŁO UWIECZNIŁO W ODDZIELE CMACHU

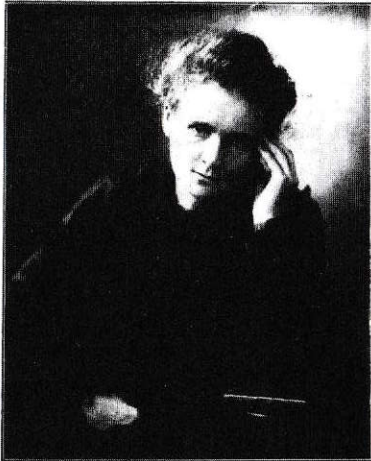
Przykrowski

WARSZAWA - 1927

2.

MARJA SKŁODOWSKA CURIE

*Fot. Gzyk w Szaulinie, lit. w Warszawie 1962 r., Otwarta od w 1958 r.

*Mój najprzeczniejszy wyrazem jest poświęcenie.
Tęże, straszenie, chwila.
Mary Skłodowska Curie*

W laboratorium (1) odwiedza Marię amerykańska dziennikarka, redaktor naczelny kobiecego tygodnika „The Delineator”, William Brown Meloney.

„(...) Otworzyły się drzwi i ujrzałam bladą, nieśmiałą kobietę o twarzy, której równie smutnej jeszcze nie widziałam w życiu. Miała na sobie czarną sukienkę bawełnianą. W tym cudownym obliczu cierpliwym i łagodnym, malował się wyraz oderwania od świata, właściwy ludziom całkowicie poświęcającym się nauce (...)” (2, 3, 4) „Co Pani pragnęłaby mieć? – zapytała pani Meloney. Gram radu dla badań naukowych. Ale nie mogę go kupić, jest dla mnie za drogi...”

Ewa Curie „Maria Curie”

Jeden gram radu kosztował wtedy 100 tys. dolarów, czyli 1 milion franków.

Une journaliste américaine, rédactrice en chef d'un hebdomadaire féminin „The Delineator”, William Brown Meloney rend visite à Marie dans son laboratoire (1).

« (...) La porte s'est ouverte et j'ai vu une femme pâle et timide, au visage triste, comme je n'en ai jamais rencontré dans ma vie. Elle portait une robe en coton noir. Et sur ce merveilleux visage doux et patient se lisait un détachement du monde, propre à ceux qui se consacrent entièrement à la science... » (2, 3, 4) « Qu'auriez-vous aimé avoir? » – a demandé Meloney. « Un gramme de radium pour mes recherches scientifiques. Mais je ne peux pas l'acheter, il est trop cher pour moi... »

Eva Curie « Maria Curie »

Un gramme de radium coûtait alors 100 mille dollars, soit 1 million de francs.

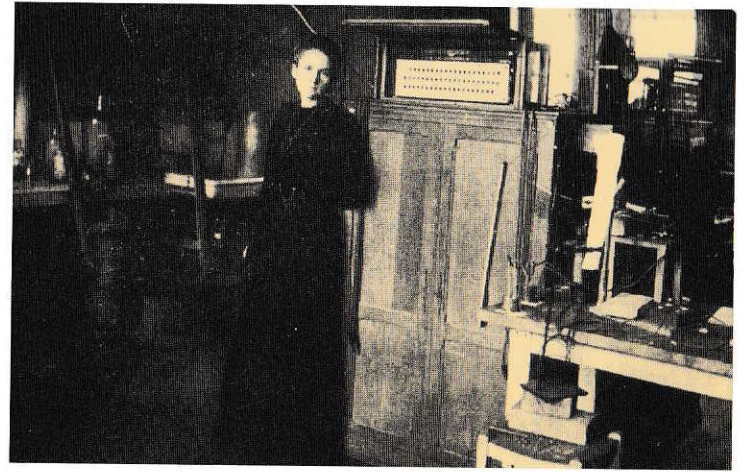
She was visited in her laboratory (1) by the American journalist and editor-in-chief of the women's weekly magazine “The Delineator”, Mrs. William Brown Meloney.

“(...) The door opened and before me stood a pale, shy woman, with the saddest face I'd ever seen. She was wearing a black cotton dress. This wonderful face full of patience and gentleness portrayed a sort of detachment from earthly matters which usually characterizes people who give themselves away to science (...)” (2, 3, 4) “What would you like to have?” Miss Meloney asked. “A gram of radium for scientific research. But I can't buy it. It's too expensive for me...”

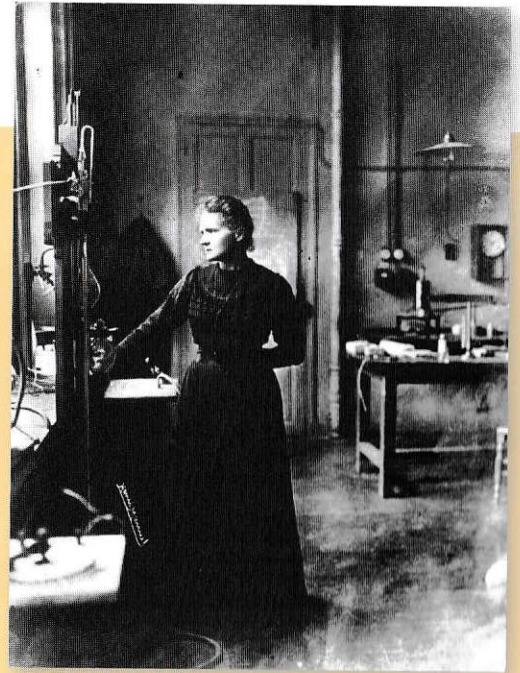
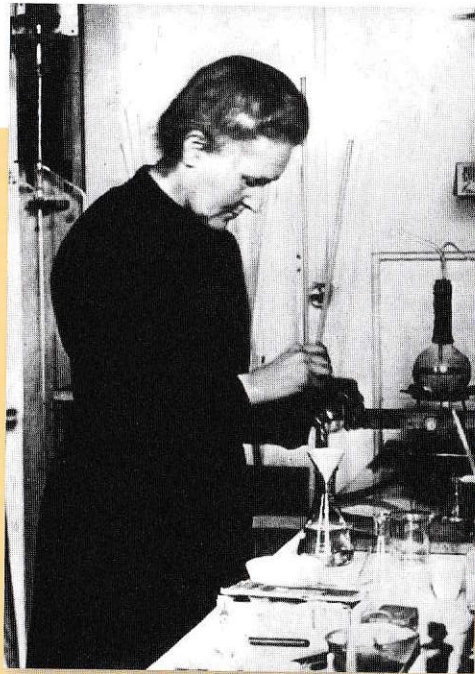
Eve Curie “Madame Curie”

A gram of radium, at that time, cost 100.000 dollars. That was one million francs.

Maria Skłodowska-Curie

2.

1921

Maria wraz z córkami i Miss Meloney wchodzi na pokład statku „Olympic” i z portu Cherbourg odpływa do Nowego Yorku (1).

Rozpoczyna się oficjalna wizyta uczonej w USA. Odwiedza tam uniwersytety, placówki naukowe (2), żeńskie kolegia. Maria spotyka się ze Stowarzyszeniem Kobiet z Wykształceniem Uniwersyteckim w Nowym Yorku. Obecni są: Ambasador Francji, poseł i konsul RP, państwo Paderewscy, uczeni amerykańscy, Komitet ku czci Marii Skłodowskiej-Curie z jego przewodniczącą, panią Meloney. Uczona otrzymuje honorowe obywatelstwo Nowego Yorku, dyplomy honorowe i specjalnie dla niej wyhodowaną różę.

W Błękitnej Sali Białego Domu przyjmuje uczoną prezydent Stanów Zjednoczonych, Warren Harding (3). Wręcza jej kluczyk do zielonej, skórzanej walizki, w której przechowywano imitację szkatułki z radem (autentyczna znajdowała się w fabryce do dnia wyjazdu Marii).

Marie en compagnie de ses filles et de Miss Meloney monte à bord de l'« Olympic » et partant du port de Cherbourg se rend a New York (1).

La visite officielle de la chercheuse aux USA commence. Elle y visite des universités, des sites scientifiques (2), des collèges féminins. A New York Maria rencontre les représentantes de l'Association des Femmes avec une éducation universitaire. Parmi les présents l'Ambassadeur de France, le député et le consul de la République de Pologne, M. et Mme Paderewski, les scientifiques américains, le Comité d'Honneur de Marie Skłodowska-Curie avec sa présidente, Miss Meloney. La chercheuse reçoit la citoyenneté d'honneur de New York, des diplômes d'honneur et une rose créée spécialement pour elle.

Le Président des Etats Unis, Warren Harding (3) reçoit la chercheuse dans le salon bleu de la Maison Blanche. Il lui remet la clé d'une mallette en cuir vert, dans laquelle se trouve l'imitation d'une cassette à transporter du radium (la vraie cassette se trouvait dans l'usine jusqu'au jour du départ de Marie).

Maria boarded the “Olympic” with her daughters and Miss Meloney at Cherbourg and sailed off for New York (1).

Her official visit to the United States began. She visited universities, academic institutions (2), women's colleges. In New York she meet with the Women of America in the presence of the Ambassador of France, a member of parliament and Consul General from Poland, Mr. Paderewski and his wife, American scientists, and the Honorary Committee for Maria Skłodowska-Curie with its president Miss Meloney. Maria was made an honorary resident of New York, she received honorary diplomas and a rose was developed especially for her.

Warren Harding (3), President of the United States of America, received Mrs. Skłodowska-Curie in the Blue Room of the White House. He presented her with the key to a green, leather case which contained the replica of a casket containing radium (the real thing was stored in a factory until the day of Maria's departure).

Maria Skłodowska-Curie

1.

2.

3.

„(...) Nie potrafię wyrazić wzruszenia, które przepelnia moje serce w tej chwili. Pan, przywódca wielkich Stanów Zjednoczonych, podejmuje mnie z honorami, z jakimi nie podejmowano dotychczas żadnej kobiety w Ameryce (1). Los kraju, w którym kobiety mają dzięki Panu tak ogromne możliwości, jest pewny i bezpieczny. Napelnia mnie to ufnością w przyszłość demokracji...” (2).

Susan Quinn „Życie Marii Curie”

Uczona wraca do Europy (3).

« (...) Je ne peux exprimer l'émotion, dont mon cœur déborde en ce moment. Vous, le président des grands Etats Unis, vous me recevez avec des honneurs, avec lesquels jamais encore une femme n'a été reçue en Amérique (1). Le destin du pays, où les femmes ont grâce à vous d'aussi grandes possibilités, est assuré et sans danger. Ceci me comble de confiance pour l'avenir de la démocratie ... » (2).

Susan Quinn « La vie de Marie Curie »

La scientifique rentre en Europe (3).

“(...) I can't hide the emotions that fill my heart at this moment. You, the leader of the great United States, receive me with honors, honors that have been bestowed on no woman in America to this day (1). The future of a country, where women have such great opportunities is certain and safe. This fills me with confidence for the future of democracy ...”

Susan Quinn “The Life of Marie Curie”

Maria returned to Europe (3).

1.

2.

3.

Maria Skłodowska-Curie

Maria zostaje członkiem Francuskiej Akademii Medycznej. W tym roku Irena Curie, córka Marii i Piotra, zostaje pracownikiem naukowym Instytutu Radowego w Paryżu (1); w ciągu kilku lat publikuje w pięciu komunikatach Francuskiej Akademii Nauk swoje wyniki badań promieniowania α . W 1925 roku przedstawia rozprawę doktorską pt. „O własnościach promieni α polonu”.

1925 roku Maria przybywa do Warszawy (2). Uczestniczy w uroczystości położenia kamienia węgielnego pod budowę Instytutu Radowego przy ul. Wawelskiej w Warszawie. Maria kładzie jedną z pierwszych cegieł.

Na Politechnice Warszawskiej, która w 1926 roku przyzna jej tytuł doktora honoris causa, spotyka się z profesorami uczelni (3).

Wizyta w Pradze. Uczona zwiedza fabrykę w Jachimowie, która podarowała Marii i Piotrowi kilka ton odpadków uranowych.

Marie est reçue membre de l'Académie Française de Médecine. La même année Irène Curie, fille de Marie et Pierre, est employée à l'Institut du Radium à Paris (1); en quelques années, elle publie les résultats de ses recherches de la radiation α , dans cinq communiqués de l'Académie et en 1925 elle présente une thèse de doctorat: « Sur les propriétés des rayons α du polonium ».

En 1925 Marie arrive à Varsovie (2). Elle participe à la cérémonie d'inauguration de la construction de l'Institut du Radium rue Wawelska à Varsovie. Elle pose elle-même l'une des premières pierres.

A l'École Polytechnique de Varsovie, qui en 1926 lui accordera le titre de docteur honoris causa, Maria rencontre les professeurs (3).

Visite à Prague. La chercheuse visite l'usine de Jachimow, qui a fait don à Pierre et à Marie de plusieurs tonnes de déchets contenant de l'uranium.

Maria became a member of the French National Academy of Medicine. In the same year Irene Curie, daughter of Maria and Pierre, started her scientific work at the Radium Institute in Paris (1). In a few years she published, in five papers for the French National Academy of Science, her results on alpha radiation. In 1925 she presented her doctoral thesis entitled: "On the properties of alpha rays of polonium".

In 1925 Maria came to Warsaw (2). She took part in the ceremony of laying the corner stone of the Radium Institute on Wawelska Street in Warsaw. She actually lay down one of the first bricks.

In 1926 the Warsaw Polytechnic presented Maria with an honorary doctorate (Doctorate Honoris Causa) There she met with the polytechnic's professors (3).

She went to Prague and visited a factory in Joachimsthal which had given her and Pierre a couple of tons of Uranium waste in the past.

1922
-
1925

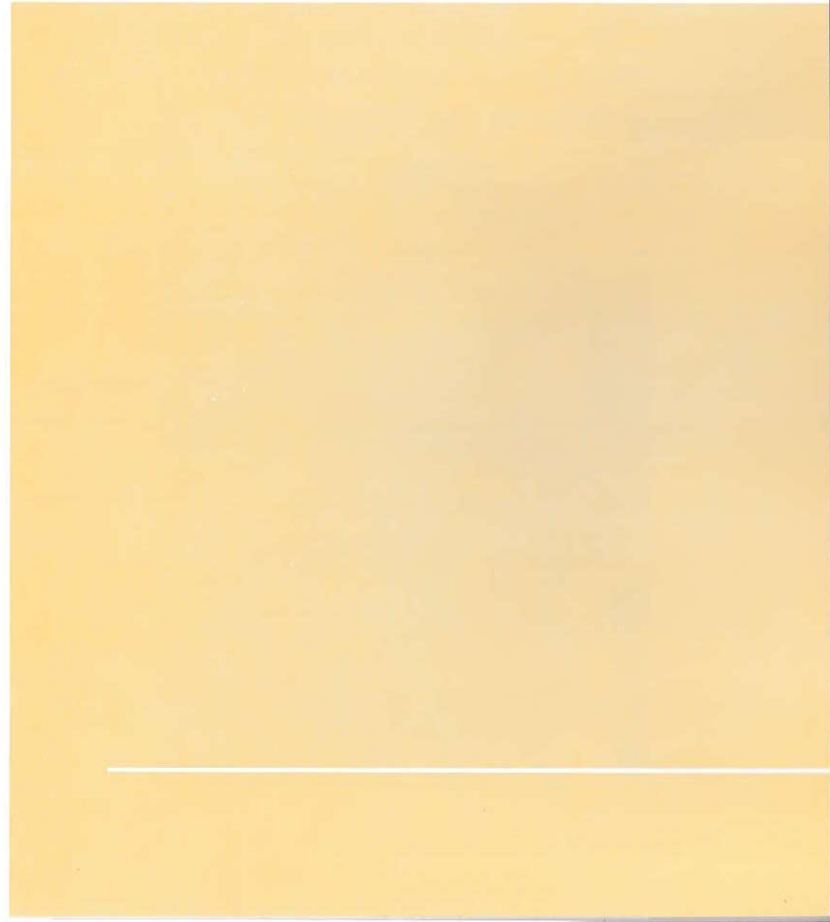
1.

2.

3.

1929

Kolejna podróż do Stanów Zjednoczonych. Tym razem uczona jedzie sama na zaproszenie prezydenta Herberta Hoovera (1) i zatrzymuje się w Białym Domu. Maria prosi o wsparcie dla budowanego Instytutu Radowego w Warszawie. Została wówczas Członkinią Honorowego Związku Polek w Ameryce.

Maria opuszcza Stany Zjednoczone, zmęczona, ale zadowolona i usatysfakcjonowana (2). Zdobyła rzadkie minerały, przyrządy chemiczne i rad dla Instytutu Radowego w Polsce.

Nouveau voyage aux Etats Unis. Cette fois, la chercheuse s'y rend seule à l'invitation du président Herbert Hoover (1) et séjourne à la Maison Blanche. Marie demande de l'aide pour l'Institut du Radium à Varsovie en construction. Elle est reçue membre d'honneur de l'Association d'Honneur des Polonaises en Amérique.

Marie quitte les Etats Unis, fatiguée, mais contente et satisfaite (2). Elle a reçu des minéraux rares, des instruments chimiques et du radium pour l'Institut du Radium en Pologne.

Another trip to the United States. This time she was invited by president of the United States Herbert Hoover and stayed at the White House (1). She requested financial support for the Radium Institute in Warsaw. She became an honorary member of the Union of Polish Women in America.

She left the United States tired but satisfied and happy (2). She had gotten hold of rare minerals, chemical machinery and radium for the Radium Institute in Poland.

Maria Skłodowska-Curie

1.

2.

Maria Skłodowska-Curie po raz ostatni przyjeżdża do kraju, uczestniczy w otwarciu Instytutu Radowego (1, 2). Niestety gotowy jest tylko szpital, na pracownie naukowe zabrakło na razie funduszy.

Podczas tej uroczystości Maria sadzi pamiątkowe drzewka pod gmachem Instytutu: jedno od siebie, drugie dedykuje pani William Meloney, trzecie zaś pani Michalinie Mościckiej, ciężko chorej żonie prezydenta Mościckiego, która nie mogła przybyć na uroczystości (3).

Była to jej ostatnia podróż do kraju (4).

„(...) Poszłam wczoraj na samotny spacer w stronę Wisły (...). Jest jedna piosenka krakowska, która mówi, że czar tych polskich wód jest tak wielki, iż kto je raz pokochał, nie zapomni ich do grobu. Co do mnie te słowa są całkiem prawdziwe. Ta rzeka ma dla mnie powab, którego istoty nawet pojąć nie potrafię (...)”.

Ewa Curie „Maria Curie”

Marie Skłodowska-Curie vient pour la dernière fois en Pologne. Elle participe à la cérémonie d'ouverture de l'Institut du Radium (1, 2). Malheureusement seul l'hôpital est terminé, les fonds étaient insuffisants pour construire les ateliers de recherche.

Lors de la cérémonie, Marie plante des arbres devant le bâtiment de l'Institut: un pour elle-même, un deuxième dédié à Mme William Meloney, un troisième enfin pour Mme Michalina Mościcka, épouse grièvement malade du président Mościcki, qui n'a pas pu assister à la cérémonie (3).

Ce fut son dernier voyage au pays (4).

« (...) Je suis allée me promener hier toute seule vers la Vistule (...). Il y a une chanson de Cracovie, qui dit que le charme de ces fleuves polonais est si grand, que qui les verra une fois, ne les oubliera jusqu'à sa mort. Quant à moi ces paroles sont tout à fait vraies. Ce fleuve a pour moi un attrait, dont je ne parviens même pas à comprendre la raison (...) ».

Eva Curie « Maria Curie »

Maria Skłodowska Curie came to Poland for the last time. She was present at the inauguration of the Radium Institute (1, 2). Sadly, even though the hospital was ready, the builders fell short on funds and didn't manage to finish the research laboratories.

During the festivities Maria planted three commemorative trees before the Institute. One from herself, another she dedicated to Miss Meloney and a third to Michalina Mościcka, the very sick wife of president Mościcki, who couldn't come to the opening (3).

That was her last visit to Poland (4).

“(...) Yesterday I went for a lone walk to the Vistula (...). There is this Cracovian song that says that the attraction of these Polish waters is such, that he who has loved them once, will never forget them. Personally, I am in that situation. This river's charm is beyond my capacities of understanding (...)”.

Eve Curie “Madame Curie”

1.

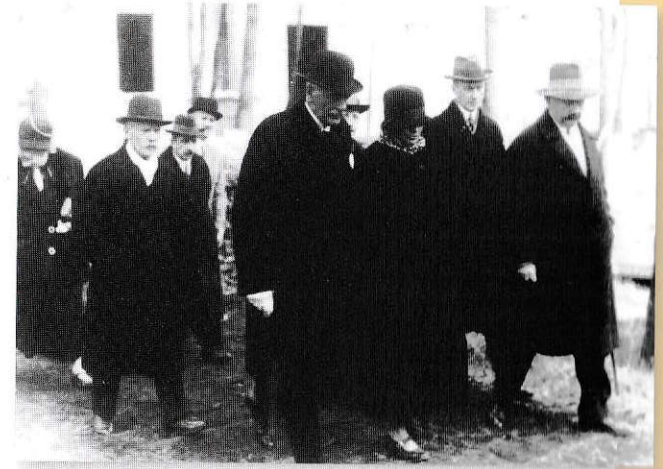
2.

3.

4.

Maria Skłodowska-Curie

Z powodu wysokiej gorączki Maria wcześniej opuszcza laboratorium (1). Zostaje przewieziona do kliniki na dokładne badania, które wykazują znaczny spadek ilości czerwonych i białych ciałek krwi. Po kilku dniach uczona wraca jednak do domu. Z młodszą córką Ewą, pod opieką pielęgniarki, uczona jedzie do sanatorium Sancellemoz, do Sabaudii.

4 lipca – o świcie umiera Maria Skłodowska-Curie. Oficjalny komunikat doktora Tobé brzmiał: „Maria zmarła w Sancellemoz dnia 4 lipca roku 1934, na skutek anemii złośliwej aplastycznej o przebiegu gwałtownym. Szpik kostny nie zareagował prawdopodobnie dlatego, że zaszły w nim zmiany spowodowane długoletnim wpływem promieni (...)”

Ewa Curie „Maria Curie”

6 lipca – na cmentarzu w Sceaux odbyła się niezwykle skromna ceremonia pogrzebowa (2). Uczona spoczęła obok męża i jego rodziców. Oprócz najbliższej rodziny, obecni byli przyjaciele. Wśród wieńców widoczny był ten przysłany z Polski, od prezydenta Ignacego Mościckiego. Bronisława i Józef rzucili na trumnę ziemię przywiezioną z Polski.

A cause d'une forte fièvre Maria quitte le laboratoire de bonne heure (1). Elle est transportée à la clinique pour des examens détaillés, qui montrent une baisse considérable des globules rouges et blancs dans le sang. Au bout de quelques jours, la chercheuse rentre toutefois à la maison. Avec sa fille cadette Eva, et accompagnée d'une infirmière la scientifique se rend au sanatorium Sancellemoz, en Savoie.

Le 4 juillet – à l'aube, s'éteint Marie Skłodowska-Curie. Le communiqué officiel du docteur Tobé dit: « Marie est décédée à Sancellemoz le 4 juillet 1934, à la suite d'une anémie pernicieuse aplastique fulgurante. La moelle épineuse n'a pas réagi, probablement à cause des lésions dues à une exposition prolongée au rayonnement (...) »

Eva Curie « Maria Curie »

6 juillet – Une très modeste cérémonie de funérailles a eu lieu au cimetière de Sceaux (2). La chercheuse a été inhumée auprès de son mari et de ses beaux-parents, en présence de sa famille et ses amis. Parmi les couronnes de fleurs, on pouvait voir celle qu'avait envoyé de Pologne le président Ignacy Mościcki. Bronisława et Józef ont jeté sur le cercueil de la terre emportée de Pologne.

As she suffered from a high temperature Maria left the laboratory early (1). She was taken to hospital for examination, which indicated a severe drop in red and white blood cells. After a few days however, she returned home. She went to a sanatorium in Sancellemoz in Savoy with her younger daughter Eve and a nurse.

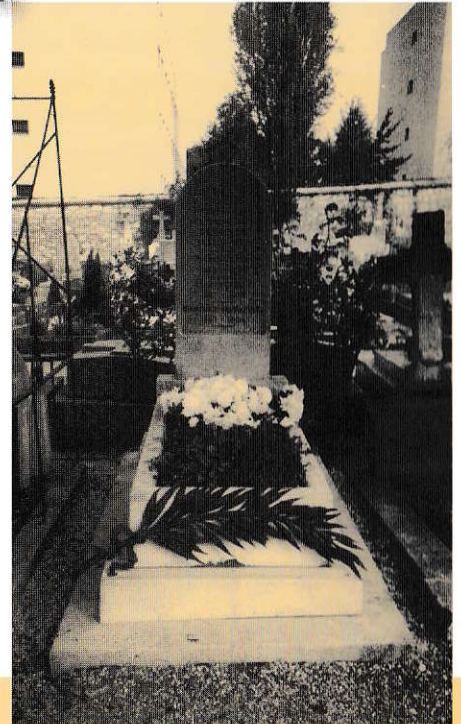
4 July – Maria Skłodowska-Curie died at dawn. Doctor Tobé's official statement: " Maria died in Sancellemoz on July 4th 1934, of aplastic anaemia. The bone marrow failed to react properly due to abnormalities caused by long-term exposure to radiation (...)”

Eve Curie "Madame Curie"

6 July – An extremely modest funeral took place at the Sceaux cemetery (2). Maria was buried with her husband and his parents. Only her closest family and friends were present. Amongst the funeral wreaths is one sent from Poland by the president Ignacy Mościcki. Bronisława and Józef threw some earth they had brought from Poland on the coffin.

1.

2.

Po śmierci Marii Skłodowskiej-Curie Albert Einstein poświęcił jej esej, w którym napisał m.in.:

„Gdy tak wybitny człowiek, jak pani Curie, zakończył swe życie, powinniśmy pamiętać nie tylko o tym, co dał ludziom w wyniku swojej pracy. Miałem szczęście być związany przyjaźnią piękną i bez trosk z panią Marią Curie przez dwadzieścia lat i w tym czasie podziwiać jej ludzką wielkość w coraz większym stopniu. Miała ona taką siłę i czystość woli, taką twardość wobec siebie samej, taki obiektywizm i nieprzekupność sądów, jakie rzadko są w jednym człowieku skupione. Czuła się ona w każdym momencie służką ludzkości a jej głęboka skromność nie zezwalała jej nigdy na samozadowolenie. Zawsze żyła w niej świadomość surowości i niesprawiedliwości istniejących w społeczeństwie. Jeżeli uznawała jakąś drogę za słuszną, szła nią bez kompromisów i ze skrajnym uporem. Jej największe osiągnięcie naukowe – udowodnienie istnienia izolowania elementów promieniotwórczych – zawdzięcza ona nie tylko śmiałej intuicji, ale również oddaniu i uporczywości w realizacji swej pracy badawczej, prowadzonej w najtrudniejszych warunkach, takich jakie nieczęsto zdarzają się w nauce opartej na eksperymencie. Gdyby tylko drobna część wielkości charakteru i oddania pani Curie żyła w intelektualistach Europy, inaczej wyglądałby jej los”.

Après la mort de Marie Skłodowska-Curie Albert Einstein lui a consacré cet essai, ou il écrit:

« Quand un être humain aussi éminent que Mme Curie s'éteint, nous devons garder en mémoire autre chose encore que ce qu'il a donné à l'humanité par son travail. J'ai eu la chance d'être lié d'amitié belle et insouciant avec Marie Curie pendant vingt ans, et d'admirer de plus en plus pendant tout ce temps-là sa grandeur humaine. Elle avait une force et une pureté de volonté, une rigueur pour elle-même, un objectivisme et une incorruptibilité de jugement qui se trouvent rarement réunis chez un individu. Elle se sentait à tout moment servante de l'humanité et sa profonde modestie ne lui permettait jamais d'être contente d'elle-même. Une conscience de la sévérité et de l'injustice de la société était toujours présente en elle. Si elle considérait une voie juste, elle la suivait sans compromis, avec un entêtement farouche. Sa plus grande réussite scientifique – la preuve de l'existence et l'isolement des éléments radioactifs est dûe non seulement à une intuition audacieuse mais également à son assiduité à poursuivre ses travaux de recherche, dans des conditions les plus difficiles, rares dans les sciences basées sur l'expérience. Si seulement une infime partie de la grandeur de caractère et du dévouement de Mme Curie vivait dans les intellectuels de l'Europe, son destin pouvait être différent. »

After Maria's death Albert Einstein wrote an essay about her, in which he said:

“When a prominent person such as Mrs. Curie, ends her life, we should remember not only what that person gave humankind as a result of her work. I had the luck of being bound by a beautiful and untroubled friendship to Mrs. Curie for twenty years and during this time I had the opportunity to admire more and more her amazing humanity. She had strength and purity, she set herself extremely high standards, she was endowed with an objectivity and incorruptibly of judgment, which seldom co-exist in one human being. At all times she felt she was a servant of humankind and her extreme modesty excluded any self-absorption whatsoever. She harbored an awareness of the cruelty and lack of justice that characterize society. If she had a strong conviction about the righteousness of a certain course of action she would pursue it in an inflexible and uncompromising manner. Her greatest scientific achievements – proving the existence of and isolation of radioactive elements, she owes not only to her daring intuition but also to a devotion and persistence in the realization of her scientific research, conducted in the hardest conditions, conditions seldom encountered in experimental sciences. Europe would be a different place altogether if its intellectuals were endowed with even a slightest element of Mrs. Curie's character.”

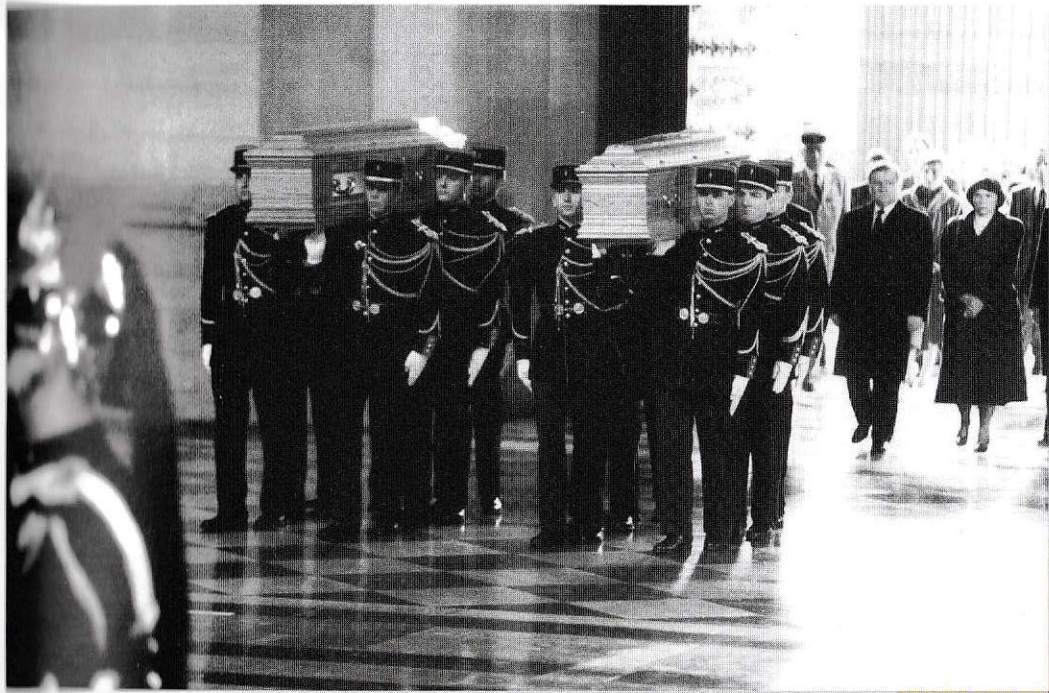
1995

20 kwietnia – prochy Marii i Piotra Curie spoczęły w paryskim Panteonie, wśród innych zasłużonych dla Francji. Maria jest pierwszą osobą nie urodzoną we Francji i pierwszą kobietą uhonorowaną w ten sposób za własne zasługi naukowe (1, 2).

20 avril – les cendres de Marie et Pierre Curie ont été transférées au Panthéon à Paris, parmi d'autres personnes de renom pour la France. Marie est la première personne née en dehors de la France, et la première femme, honorée de cette façon pour ses propres mérites scientifiques (1, 2).

20 April – Maria and Pierre Curie's ashes were placed in the Pantheon among France's greatest citizens. Maria is the first person to be born outside of France and also the first woman to be honored in this way for her scientific achievements (1, 2).

Maria Skłodowska-Curie

1.

2.

Tekst:
Auteurs: Hanna Krajewska, Małgorzata Sobieszczak-Marciniak
Authors:

Tłumaczenie na język francuski:
Traduction française: Ewa Świtlak
Translated into French by:

Tłumaczenie na język angielski
Traduction anglaise: Andrzej Bobiński
Translated into English by:

Fotografie pochodzą z Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie
Photographies fournies par le Musée Maria Skłodowska-Curie
All photographs taken from The Maria Skłodowska-Curie Museum

Fotografia na okładce:
Couverture: Maria Skłodowska-Curie
Cover photograph:

Wydawca: L'Oréal Polska Sp. z o.o.
Publié par: ul. Daniszewska 4
Published by: 03-230 Warszawa

Copyright by L'Oréal Polska

Projekt graficzny:
Projet graphique: Adrian Napiórkowski
Typesetting:

Druk:
Imprimé: Drukarnia WN Alfa-Wero
Printed:

ISBN 83-920085-0-2

L'OREAL
POLSKA

Polski Komitet
ds. UNESCO

dla Kobiet i Nauki